

Sərqi Zəngəzur böyük investisiya mərkəzinə çevrilir

*Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının
Tatarstan Respublikasının Rəisi Rüstəm Minnixanov Zəngilan rayonunun Ağlı kəndində olublar*

Rusya Federasyasının Tatarstan Respublikasının Rəisi Rüstəm Minnixanov Azərbaycan Respublikasına səfərdə olub.

kədinin tikintisi və Böyük Qayıdisın birinci mərhələsində 41 min 277 nəfərin köçürülməsi planlaşdırılır.

Ağalı kendinde Prezident İlham Əliyevin
Bəis Rüstəm Mınnixanov ilə görüşü də olub.

"Mən yeni görüşümüze çox şadam. Əlbəttə, bu gün birgə Mərkəzin açılışı əlamətdar hadnasıdır... Şadam ki, Sizinlə müəyyən etdiyimiz hər şey, o cümlədən "Araz Vadisi" Sənayə Parkının birinci obyekti, - bu, qardaş Tatarıstanın obyektidir, - icra olunur. Yəni, biz ərazilərin bərpası işinə belə münasibətə görə çox minnətdarıq. Əlbəttə ki, biz müəyyənleşdirildiyimiz əməkdaşlıq programının tam həyata keçəcəyinə ümidi varıq", - deyə dövlətimizin başçısı görüşdə bildirib.

Dəvət görə təşəkkürünü bildirən Rüstəm Minnixanov ölkələrimiz arasında münasibətlərdən, tatarların və azərbaycanlıların dil baxımdan ve tarixen yaxın olmasına danişb. Münasibətlərimizin möhkəmləndirilməsinə regional səviyyədə də ciddi töhfələr verildiyini deyib.

Qeyd edək ki, bu gündək Böyük Qayıdış çərçivəsində Zəngilanın Ağalı kəndinə ümumiyyətlidə 86 ailə - 420 nəfər köçürülüb. Ağalıda məskunlaşan sakinlər yüksəkkeyfiyyətli, "ağılı" texnologiyalarla təchiz edilmiş evlərlə təmin olunublar.

Müvafiq qurumlar tərefindən sakinlər peşə ixtisaslarını və bacarıqlarına uyğun şəkildə işlə temin edililər. Onlar müxtəlif dövlət qurumlarında, ictimai iaşə obyektlərində, tikinti şirkətlərində, tikiş fabrikində və sair çalışıllar. Köçürülmüş əhali üçün bütün infrastruktur yaradılıb.

Həmin gün Prezident İlham Əliyev və Rəis Rüstəm Minnixanov Cəbrayıl rayonunda "Araz

Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkında "Avto Lizing Azərbaycan" MMC-nin açılışında iştirak ediblər.

Bildirilib ki, bu Sənaye Parkı 200 hektar ərazini əhatə edir. Parkın prioritet istiqamətləri kimi, logistika və ticarət mərkəzi, anbar kompleksləri, topdan və pərakendə satış obyektləri, TIR parkı, gömrük, yanacaqdoldurma, avtomobil və digər texnikaların təmiri məntəqələrinin və sairin təşkili müəyyənləşdirilib. Sənaye Parkında fəaliyyət göstərəcək işçilərin və sahibkarların rahatlığının təmin edilməsi məqsədi mahibətəmək olub.

Dile mobil şəhərcik salınıb.
Diqqətə çatdırılıb ki, ölkəmizdəki digər mövcud sənaye parklarında olduğu kimi, "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkında da sahibkarlar üçün əlverişli investisiya mühiti

Sonra Prezident İlham Əliyev və Rəis Rüstəm Minnixanov "Avto Lizing Azərbaycan"

Məlumat verilib ki, Rusiya və Azərbaycan birgə müəssisəsi olan "Avto Lizing Azərbaycan" MMC tərəfindən "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkının 3 hektar ərazisində texniki servis mərkəzi yaradılıb. Mərkəz yüksək avtomobil ləti və kənd təsərrüfatı texnikalarına xidmət göstərilməsi sahəsində hab rolunu oynayacaq. Mərkəzdə işğaldan azad olunmuş ərazi lərimizdə istifadə olunan 1500-dək avtomobile, həmçinin yüklerin daşınmasını həyata keçirəcək tranzit avtomobil ləri və digər texnika lara peşəkar xidmət göstərilecek.

"Heydər Əliyev və Azərbaycan təbiəti" mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Elm və Təhsil Nazirliyi və ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun birgə təşkilatlığı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyinə həsr edilən "Heydər Əliyev və Azərbaycan təbiəti" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib.

Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunda təşkil olunan tədbirdən önce iştirakçılar Ulu Önder Heydər Əliyevə həsr olunan sərgi ilə tanış olublar. Daha sonra "Heydər Əliyev və Azərbaycan təbiəti" mövzusunda videoçarx nümayiş etdirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli Ümummilli Liderin təbiət sahəsinin inkişafına her zaman böyük önəm verdiyini bildirib. Akademik Isa Həbibbəyli qeyd edib ki, bu gün Azərbaycanın bir çox regionlarının dilbər guşələre çevrilmesinin, yaşlılıq sahələrinin artmasının əsas səbəbi Ulu Öndərin həm Sovet hakimiyyəti illərində, həm də müstəqillik illərində yaşlılaşdırma hərəkatına geniş yer ayırması ilə bağlıdır. AMEA prezidentinin sözlerinə görə, Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə qəbul edilmiş ekoloji qərarlar, qanunlar, sərəncamlar ölkəmizin təbiətinin sağlamlığına yönəlmış, bu iş ardıcıl, müntəzəm və sistemli şəkildə görüldüyü üçün böyük səmərə vermişdir.

1970-ci illərdə molekulyar biologiya istiqamətinin yeni yaranmadığı olduğunu söyləyən AMEA rəhbəri məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycanda xarici ölkə alimlərinin iştirakı ilə bu istiqamətə həsr olunmuş beynəlxalq konfransın keçirildiyini və respublikamızda molekulyar biologiya istiqamətinin qısa zaman da inkişaf etməyə başladığını deyib.

Alim diqqətə çatdırıb ki, Ümummilli Liderin dünya elminin nailiyyətlərini Azərbaycana gətirmək, Azərbaycanda kənd təsərrüfatı, əkinçilik ənənələrini bərpa etmək istiqamətində atdığı addımlar, verdiyi tapşırıqlar bu sahələrin inkişafında müüm rol oynayıb.

AMEA rəhbəri Akademiya, Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan müvafiq institutlar və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən birgə hazırlanın "Qırmızı kitab"ın III nəşrinin bu yaxınlarda təqdim edildiyini xatırladaraq, kitabda bir çox nadir, nəslî kəsilmək təhlükəsi altında olan fauna və flora növlərinin öz əksini tapıldığı bildirib. Qeyd edib ki, Ulu Öndərin 100 illik yubileyinə həsr edilmiş bu qıymətli elmi əsər onlarla alım və mütəxəssisin gərgin əməyi sayəsində ərseye getirilmişdir.

Cıxişinin sonunda akademik Isa Həbibbəyli Ulu Öndərin müdrik siyasetini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin təbiətə dövlət qayğısına, biomüxtəlifliyin qorunmasına daim diqqət marķezində saxladığı söyləyib, dövlət başçısına bu istiqamətə həyata keçirdiyi məqsədönlü siyasetə görə Azərbaycan alimləri adından minnətdarlığını bildirib. O, konfransın işinə uğurlar arzu edib.

Konfransda çıxiş edən ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Umaya Tağıyeva bildirib ki, Ümum-

milli Lider Heydər Əliyev hər zaman ekoloji vəziyyətə, ətraf mühitin mühafizəsinə qayğı ilə yanaşış. Hələ sovet hakimiyyəti illərində Ulu Öndərin Azərbaycana rəhbərliyinin birləşdirme və yaşıllaşdırma programları həyata keçirilib.

Nazir müavini qeyd edib ki, görkəmli şəxsiyyətin iradəsi ilə 1969-1982-ci illərdə ekologiya, ətraf mühitin mühafizəsi və təbii sərvətlərdən səmərəli istifadəye dair çox mühüm 8 qanun və 32 qərar qəbul olunub. Bəsətçay, Qarayazı, Ağgöl, Hirkan, Abşeron, İsmayıllı və Şirvan Dövlət Təbiət qoruqlarının yaradılması Ulu Öndərin 1969-1982-ci illərdə ölkəyə rəhbərlik etdiyi dövrə təsadüf edir. Eləcə də Zuvand, Daşaltı, Ordubad, Qubadlı, İsmayıllı və Kiçik Qızılıağac Dövlət Təbiət yasaqlıqları da həmin dövrə məhz Ulu Öndərin diqqət və qayğısı ilə yaradılıb.

U.Tağıyeva diqqətə çatdırıb ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyev müstəqillik dövründə ölkəmizdə flora və faunanın, təbiət abidelerimizin, nadir heyvanlar aləminin qorunması, mühafizə edilməsi istiqamətində konkret dövlət siyasetini müəyyən etmişdir. "Müstəqillik eldə etdikdən sonra Azərbaycanda ilk milli park statuslu qorunan ərazilərin yaradılması təşəbbüsü məhz Ulu Öndərin adı ilə bağlıdır", - deyən nazir müavini bildirib ki, akademik Həsən Əliyev adına Zəngəzur, əhmənin Şirvan və Ağgöl milli parkları 2003-cü ilde yaradılıb.

O, bu gün Ümummilli Liderin tövsiyələrini rəhbər tutularaq Azərbaycanın zəngin təbiətini, təbii sərvətləri qorumaq və bərpa etmək üçün vaxtılıq başlanılmış işlərin davam etdirildiyini, bu istiqamətə yeni-yeni layihələrin həyata keçirildiyini söyləyib.

U.Tağıyeva bildirib ki, ekoloji problemlərin həlli cəmiyyətin, yeri və beynəlxalq təşkilatların diqqəti cəlb olunmaqla dövlətin müəyyənleşdirildiyi ekoloji siyaset reallaşdırılır. 2020-ci ildən etibarən, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə ekoloji və-

ziyyətin öyrənilməsi məqsədile monitörinqlər aparılır, mütemadi olaraq sefərlər təşkil edilir. Son 3 ildə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ərazisində təbii su hövzələrinə minlərlə çəkicim və qızılbalıqlı balıq körpələri buraxılır.

Sonra çıxiş edən kənd təsərrüfatı nazirinin müavini, texnika elmləri doktoru, prof. Elçin Zeynalov Ulu Önder Heydər Əliyevin Azərbaycana inkişafında, dövlətçiliyimizin quşulması və möhkəmənəsində tarixi xidmətlərindən danışır. Bildirib ki, ölkəmizin stabil və dayanıqlı inkişafının, beynəlxalq təhlükəsizlik sisteminde layiqli yer tutmasının əsasında Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi uzagqörən siyaset önemli rol oynayır. Bu siyaset Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla davam etdirilir.

Konfransın mühüm bir mövzuya həsr olunduğu deyən nazir müavini qeyd edib ki, Ulu Öndərin ölkəməz rəhbərlik etdiyi hər iki dövründə Azərbaycanın təbiətinin qorunması ilə bağlı gördüyü işlər ölkədə kənd təsərrüfatının sürətli inkişafı üçün baza rolu oynayıb. Heydər Əliyevin ölkəməz rəhbərliyinin ilk dövründə Azərbaycan təbiətinin qorunması, torpaq resurslarından səmərəli istifadə istiqamətində mühüm qərarlar imza atılıb. Ulu Öndərin torpaqların erroziyadan qorunması ilə bağlı gördüyü işlər Azərbaycanın əkin balansına yeni torpaq sahələri qazandırıb.

Vurğulanıb ki, Ümummilli Liderin Azərbaycan təbiətine münasibəti ham də su resurslarının qorunması və səmərəli istifadəsində öz əksini tapır. Su təchizatı ilə bağlı atılan mühüm addımlar, su anbarlarının, dərəyacaların tikintisi, su elektrik stansiyalarının inşası, müasir su surqulularının yaradılması, yeni kəmərlərin çəkilməsi əkin sahələrinin təsərrüfat suyu ilə temin olunmasına müsbət təsir göstərib. Əhmənin Meşə Fonduun qorunub saxlanması, yeni meşə zolaqlarının salınması, park və yaşıllıqların artırılması Ulu Öndə-

tin qorunması, ekoloji və bioloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi də daxil olmaqla bütün istiqamətlərdə Ümummilli Liderin əsasını qoymuş və cənab Prezidentin uğurla davam və inkişaf etdiridiyi siyasi kursu tam dəsteklədiklərini bildiriblər. Çıxiş edən konfransın yenikunda əldə olunan nəticələrin, qəbul olunan qərarların Azərbaycanda təbiət elminin inkişafına öz töhfəsini verəcəyinə əminliyini ifadə ediblər.

Daha sonda çıxiş edən AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İrədə Hüseynova ölkəmizdə molekulyar biologiya elminin inkişafı istiqamətində görülən işlərdən danışır. O, Ulu Öndərin rəhbərliyi dövründə gənc kadrların bu istiqamətdə təhsil almaq üçün dünyadan aparıcı universitetlərinə göndərildiyini xatırladıb. Akademik İrədə Hüseynova bu siyaseti uğurla davam etdirən Prezident İlham əməkçiləri biologiya sahəsi üzrə dövlət programları qəbul etdiyi, bu istiqamətdə artıq bakalavr hazırlığının həyata keçirildiyini vurgulayıb.

AMEA-nın vitse-prezidenti Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun 14 məzununun həzirdə fəaliyyətlərini dünyadan aparıcı elmi müəssisələrində davam etdiriklərini qeyd edib.

Akademik İrədə Hüseynova Ulu Öndərin qətiyyəti və uzaqqorənliyi sayesində təbiətin mühafizəsi istiqamətində görülmüş işlər barədə də məlumat verib, 1969-cu ildə Heydər Əliyevin sərəncamı ilə milli parka çevrilmiş Şirvan qoruğu, 1978-ci ildə Ağ göl, 1981-ci ildə İsmayıllı qoruqları, 1974-cü ildə Besitçay qoruğunun yaradıldığını diqqətə çatdırıb.

Vitse-prezidentin sözlərinə görə, Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra da ətraf mühitin və ekolojiyanın mühafizəsi sahəsində dövlət siyasetinin əsası məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin prezyidentliyi dövründə formalşamışa başlamış, 1993-cü ilin ikinci yarısından Bakı və Abşeronun yaşıllaşdırılmasına, pozulmuş ekoloji tarazlığın bərpasına, təbiətə vurulmuş zərərin aradan qaldırılmasına daha böyük əzmkarlılıq başlanılmış, 2001-ci ildə Ekoloji və Təbii Sərvətlər Nazirliyi yaradılmışdır. Alim, əhmənin Azərbaycanın flora və faunasının zəngin genefondunun mühafizəsi üçün "Qırmızı kitab"ın təsis edilməsi haqqında ilk hökumət qərarının qəbul olmasına də məhz Ümummilli Liderin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrə təsadüf etdiyini diqqətə çatdırıb.

Azərbaycan Respublikasının etraf mühit və biomüxtəliflikle bağlı coxsayılı beynəlxalq konvensiyalara qoşulduğunu xatırladan akademik İrədə Hüseynova biomüxtəlifliyin, nadir və təhlükədə olan növlərin mühafizəsi və bərpasının Azərbaycanda dövlətin ekoloji siyasetinin müüm istiqamətlərində olduğunu vurgulayıb. O, Heydər Əliyev Fondu və IDEA İctimai Birliyi tərəfindən respublikamızda nadir və həssas növlərin bərpası məqsədilə əhəmiyyətli laiyihələrin həyata keçirildiyini bildirib.

Daha sonra Azərbaycan Respublikası "Qırmızı kitab"ının III nəşrinin hazırlanmasında xüsusi fərqlənmış şəxslər tələf olunublar.

Konfrans işini bölmə iclasları ilə davam etdirib. İclaslarda mövzunu ətrafında məruzələr dinlənilib, müzakirələr aparılıb.

Beynəlxalq tədbir işini iyunun 20-də başa çatdırıb.

Ulu Öndərin 100 illiyinə həsr olunmuş "İqlim dəyişməsi və davamlı torpaq idarəetməsi" mövzusunda beynəlxalq konqres

İyunun 21-də AMEA-nın Əsas binasında Umummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunmuş "İqlim dəyişməsi və davamlı torpaq idarəetməsi" mövzusunda beynəlxalq konqres keçirilib.

Azərbaycanın ev sahibliyi etdiyi, Avrasiya Torpaqşunaslar Cəmiyyətləri Federasiyasının təşkilatçılığı ilə keçirilən konqresin əsas məqsədi torpaqşunaslıq sahəsində son nailiyətləri öyrənmək, müzakira etmək və əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirməkdir.

Tədbirdən önce beynəlxalq konqres iştirakçıları Fəxri xiyabanda Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edərək önungə gül dəstələri düzüb, görkəmli dövlət sadıminin xatirəsini dərin ehtiramla yad ediblər. Ümummilli Liderin ömrü-gün yoldaşı, görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsi anılıb, məzari üzərinə tər çıçəklər düzülləb.

Sonra AMEA-nın Əsas binasında təşkil olunmuş sərgiye baxış keçirilib.

Dünyanın 7 ölkəsindən 28 alim və mütəxəssisin iştirak etdiyi konqres "Heydər Əliyev və Azərbaycanda torpaq islahatı" mövzusunda videoqarşın nümayışı ilə başlayıb.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli açaraq kənd təsərrüfatı, ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı elm sahələri arasında özünəməxsus yer tutan torpaqşunaslıq elminin aqrar-sənaye ölkəsi olan Azərbaycanda böyük ənənələrinin olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, ölkəmizdə torpaqşunaslıq elminin çəçəklənməsi, xalq təsərrüfatının real ehtiyaclarının ödənməsinə, ölkədə ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı problemiñ həllinə ciddi şəkildə köklənməsi

məhz 1970-ci illərə, Ulu Öndərin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrə təsadüf edir.

AMEA rəhbərinin sözlerinə görə, Heydər Əliyevin tövsiyə və tapşırıqları əsasında, onun nəzareti altında respublikada torpaqların geniş şəkildə monitorinqi, qıymətləndirilməsi, xeritləşdirilməsi aparılmış, bu istiqamətdə coxsayılı monoqrafiyalar, kitablar, metodiki göstərişlər nəşr olunmuş, elmi-nəzəri və praktiki əhəmiyyətli dissertasiya işləri müdafiə edilmişdir.

"Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra böyük uğurla həyata keçirilmiş torpaq islahatları da Ulu Öndərin adı ilə bağlı olmuş və torpaqşunas alımların feal iştirakı ilə aparılmışdır", - deyə akademik Isa Həbibbəyli vurğulayıb.

O, son on illiklərdə qlobal ekoloji dəyişikliklərin, təbiətə daim intensivləşən antropogen təsir nəticəsində torpaqşunaslıq elminin inkişafına olan ehtiyacın durmadan artmaqdə olduğunu bildirib. AMEA prezidenti qeyd olunan problemlerin biomüxtəlifliyi təhlükə töretdiyini söyləyərək, hazırda ölkəmizdə biomüxtəlifliyin qorunub saxlanılması və davamlı istifadəsinə dair ciddi tədbirlərin görüldüyüni diqqətə çatdırıb.

Su problemlərinin də hazırda həyati vacib məsələlərdən olduğunu deyən akademik Isa Həbibbəyli bu istiqamətdə əhəmiyyətli Dövlət programlarının qəbul olunduğunu bildirib.

AMEA rəhbəri iqlim dəyişməsi və davamlı torpaq idarəetməsi məsələlərinə həsr olunan bugünkü konqresin müvafiq sahə üzrə elmi iqtisadiyyət bir araya gətməklə torpaqşunaslıq, torpaqların istifadə və idarə olunmasına dair ən son nəzəri və texnoloji nailiyətlərin paylaşılması və müzakirə olunması, eləcə də elmi əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsinə öz töhfə-

sini verəcəyinə və bu məqsədlərə nail olunmasında ciddi bir mərhələ olacağına əminliyini ifadə edib.

Sonra çıxış edən Avrasiya Torpaqşunaslar Cəmiyyətləri Federasiyasının prezidenti, AMEA-nın müşaviri, akademik Qərib Məmmədov Avrasiya Torpaqşunaslar Cəmiyyətləri Federasiyasının 2012-ci ilde Azərbaycan, Türkiye, Rusiya və Qazaxıstanın torpaqşunas alımlarının təşəbbüs ilə yaradıldığı bildirib, rəhbərlik etdiyi qurumun fealiyyəti barede məlumat verib.

Beynəlxalq konqresin "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində keçiriləsini əlamətdar hadisə adlandıran akademik Qərib Məmmədov Ulu Öndərin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi hər iki dövrə ölkədə kənd təsərrüfatının və aqrar sahənin inkişafında mühüm nailiyətlərə imza atıldıqını qeyd edib. Diqqətə çatdırıb ki, məhz həmin dövrə Ulu Öndərin diqqət və qayğısı nəticəsində ölkədə aqrar sahədə, meliorasiya və su təsərrüfatı, pambıqcılıq, üzümçülük və kənd təsərrüfatının digər sahələrində uğurlu islahatlar aparılıb, bir sərər, Fərman və sərəncamlar imzalanıb, Dövlət proqramları və qanunlar qüvvəyə minib.

Tədbirdə AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İrədə Hüseynova çıxış edərək ölkənin və xalqın ən qiymətli sərvəti olan torpağın bitki və heyvan növlərinin yaşayış məskəni, həyatlarını təmin edən mühitin vacib komponenti olduğunu bildirib. Alim qeyd edib ki, bu amillər torpaqla bağlı elm sahələrini aqrar elmlə yanaşı, biologiya elmine də doğmalaşdırır və biologianın bir sıra istiqamətlərinin torpağa həssaslıqla yanaşmasına səbəb olur.

Akademik İrədə Hüseynova Azərbaycanda torpaqşunaslıq elminin yaradıcılarından biri ol-

muş akademik Vladimir Volobuyev, görkəmli alim və iqtisadiyyat xadim, akademik Cəlal Əliyevin, eləcə də böyük ekoloq alim, akademik Həsən Əliyevin torpaqşunaslığın fundamental elm sahisi kimi inkişafına böyük dəstək verən alımlarımızdan olduqlarını xatırladıb.

"Azərbaycan iqtisadiyyatında hər zaman mühüm yer tutan aqrar sahə ilə bağlı elm sahələrinin, o cümlədən torpaqşunaslığın dinamik inkişafının təmin edilməsi Ulu Öndərin apardığı elm siyasetinin vacib elementlərindən olmuşdur, - deyən vitse-president ölkəmizdə torpaq islahatlarının həyata keçirilməsində Azərbaycanın torpaqşunas alımlarının rolunu xüsusi vurğulayıb.

Bu gün ölkə Prezidenti İlham Əliyevin Azərbaycanda ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması problemlərinin həll edilməsi istiqamətində elm qarşısında mühüm vəzifələr müyyən etdiyini qeyd edən akademik İrədə Hüseynova bildirib ki, daha dəqiq və əhatəli rəqəmsal-interaktiv xəritələrin hazırlanması, antropogen və təbii təsirlər nəticəsində transformasiyaya, keskin dəyişikliklər, eroziya və şorlaşmaya uğramış torpaq tipləri və növlərinin "Qızılı" kitabının hazırlanması xüsusiətə aktuallıq kəsb edir.

Konqresdə, həmçinin Türkiyənin 19 May Universitetinin əməkdaşı Ridvan Kızılkaya, Pakistanın Kamalia Universitetinin rektoru, prof. Sadid Rəşid Əhməd, Belarusun Brest Dövlət Universitetinin əməkdaşı, prof. Yuri Mojayiski və başqaları çıxış edərək tədbirin torpaqşunaslığı dair multidisiplinər yanaşmaları diqqət yetirilməsinə dəstək verəcəyini bildiriblər.

Tədbir plenar iclaslarında davam etdirilib.

Akademik Isa Həbibbəyli Özbəkistanın Kokand Dövlət Pedaqoji Institutunun "Fəxri professoru" seçilib

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Özbəkistanın Miqumi adına Kokand Dövlət Pedaqoji Institutunun nümayəndə heyəti ilə görüş keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli çıxış edərək bildirib ki, ölkələrimiz arasında min illərə dayanan dostluq, qardaşlıq əlaqələrinə son illərdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyayevin sıx münasibətləri sayəsində özünün ən yüksək mərhələsinə çatıb. Akademik Isa Həbibbəyli qeyd edib ki, bu gün Özbəkistan həm də Türk dünyasına integrasiya istiqamətində böyük addımlar atıb və türkdilli ölkələrlə münasibətdə hər sahədə six əməkdaşlıq açıq şəkildə müşahidə olunur.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə Özbəkistan Elmlər Akademiyası arasında elmi əməkdaşlıq haqqında anlaşma memorandumun imzalandığını xatırladan akademik Isa Həbibbəyli bu gün AMEA-nın elmi müəssisələrinin Özbəkistanın bir çox aidiyyəti qu-

rumları ilə əməkdaşlıq etdiklərini söyləyib.

Ədəbiyyat İnstitutu ilə Özbəkistanın elm, təhsil qurumları ilə geniş əlaqələrinin mövcud olduğunu deyən AMEA rəhbəri 2014-cü ildən etibarən hər il Ədəbiyyat İnstitutunda böyük özbək şairi Əlişir Nəvaiye həsr olunmuş konfransların keçirildiyini, müəssisə eməkdaşlarının mütemadi olaraq Özbəkistanda Nəvai konfranslarında iştirak etdiklərini diqqətə çatdırıb. Vurğulayıb ki,

Əlişir Nəvai adına Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetinin rektoru, professor Şuxrat Siroyiddinovun təklifi ilə "Nəvai günləri" konfransı bu il ilk dəfə Bakıda başlayıb, AMEA-nın Rəyasət Heyətində davam edib, Özbəkistanda isə yekunlaşıb.

"Ötən illər ərzində Ədəbiyyat İnstitutunda Məhəmməd Babur, Məqsud Şeyxzadə və Qafur Qulama həsr olunmuş tədqiqatlar aparılıb, konfranslar keçirilib. İnstitutun

"Müqayisəli ədəbiyyatşunaslıq" jurnalının bir buraxılışı bütövlükde Özbəkistana həsr olunub. Ədəbiyyat İnstitutunda Əlişir Nəvai Mərkəzi fealiyyət göstərir, eləcə də Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetində Məhəmməd Füzuli adına Mərkəz fealiyyətdədir", - deyə akademik Isa Həbibbəyli bildirib.

Akademik Isa Həbibbəyli Ədəbiyyat İnstitutunda Özbəkistan ədəbiyyatına dair tədqiqatların davam etdirildiyini, dissertasiya işlərinin yazılıdığını söyləyib, qonaqları AMEA-da görməkdən məmənunuşunu ifadə edib.

Miqumi adına Kokand Dövlət Pedaqoji İnstitutunun rektoru, professor Dilnoza Xocayeva çıxış edərək qonaqpərvərliyə görə minnədarlığını bildirib. O, ölkələrimiz arasında tarixən mövcud olan dostluq, qardaşlıq münasibətlərindən danişib, birgə layihələrin təşkilində, tədqiqatların aparılmasında maraqlı olduğunu diqqətə çatdırıb.

Görüşdə, həmçinin Ədəbiyyat İnstitutunun Azərbaycan-Türkmenistan-Özbəkistən ədəbi əlaqələri şöbəsinin müdürü Nadir Xalikov da iştirak ediblər.

Sonda qarşılıqlı hədiyyələr təqdim olunub, xatire şəkilləri çəkdirilib.

doktoru Almaz Ülvi Binnətova, filologiya elmləri doktoru Yaşar Qasımbəyli, Kokand Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Beynəlxalq əməkdaşlıq üzrə prorektoru Niqora Kadirova, professorlar Nigora Erkaboyeva və Dilnoza Camoliddinova çıxış edərək görüşün əhəmiyyətinə toxunub, gələcək əməkdaşlıq imkanlarından danışıblar.

Çıxışlardan sonra akademik Isa Həbibbəyliye və filologiya elmləri doktoru Almaz Ülvi Binnətovaya Kokand Dövlət Pedaqoji İnstitutunun "Fəxri professoru" seçilmələri münasibətlə diplomlar təqdim olunub. Diplomları Kokand Dövlət Pedaqoji İnstitutunun rektoru, professor Dilnoza Xocayeva təqdim edib.

Görüşdə Miqumi adına Kokand Dövlət Pedaqoji İnstitutunun tehsil işləri üzrə prorektör Nərgizə Babayeva, Təhsilin keyfiyyətinə nəzarət şöbəsinin müdürü Aybek Bozorov, Birgə tehsil proqramlarının koordinasiya şöbəsinin müdürü Şahnoza Qarşıyeva və Planlaşdırma və maliyyə şöbəsinin müdürü Nadir Xalikov da iştirak ediblər.

Sonda qarşılıqlı hədiyyələr təqdim olunub, xatire şəkilləri çəkdirilib.

Yeniləşən Akademiyada islahatlar uğurla davam etdirilir

AMEA Rəyasət Heyətinin iclası keçirilib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib. Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, elmi müəssisə və təşkilatların başdirektorları və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

İçası giriş sözü ilə akademik İsa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

Tədbirdə müzakirəyə çıxarılan birinci məsələ Qərbi Azərbaycanın tədqiqatları üzrə Əlaqələndirmə şurasının tərkibi haqqında olub. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, həzirdə dövlət siyasetinin mühüm istiqamətlərindən birini etnik mənsubiyyətinə görə Ermənistən ərazisindən kütlevi şəkildə deportasiya olunmuş azərbaycanlıların ictimai-mədəni birliyinə nail olmaqla onların hüquqlarının beynəlxalq müstəvidə berpası, Ermənistən ərazisində Azərbaycan xalqının yaratdığı zəngin tarixi-mədəni irsin öyrənilmesi, təbliğ olunması və tam məhv olunmasının qarşısının alınması, hemin insanların öz ata-baba yurdlarına qayıtməq hüququnun təmin edilməsi və birgə yaşıyışa nail olunması istiqamətiindəki tədbirlər təşkil edir.

Akademiya rəhbəri qeyd edib ki, həyata keçirilən dövlət siyasətinə uyğun olaraq, AMEA Rəyasət Heyətinin 16 yanvar 2023-cü il tarixli qərarı ilə Qərbi Azərbaycan tədqiqatları üzrə Əlaqələndirmə şurası yaradılıb. Diqqətə çatdırıb ki, şuranın yaradılmasında əsas məqsəd Qərbi Azərbaycan icması ile qarşılıqlı əlaqələrin inkişaf etdirilməsi, respublikada və AMEA-da Qərbi Azərbaycanla bağlı aparılan tədqiqatların əlaqələndirilməsi və sistemli koordinasiyası istiqamətində müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsindən ibarətdir. Şuranın fəaliyyətinin daha da gücləndirilməsini təmin etmək üçün AMEA Rəyasət Heyəti tərəfindən Qərbi Azərbaycan tədqiqatları üzrə Əlaqələndirmə şurasının tərkibinə yeni üzvlərin daxil edilməsi qərara alınıb.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, ölkə başçısının 24 dekabr 2022-ci il tarixində Qərbi Azərbaycandan olan bir qrup ziyyət ilə görüşündə dərin məzmunlu çıxışı digər sahələrlə yanaşı, humanitar və ixtimai elmlər, tarixşünaslıq, arxeologiya, mədəniyyətşünaslıq, dilçilik, folklorşünaslıq, sosiologiya, sosial antropologiya, fəlsəfə kimi elmlərin qarşısında yeni vəzifələr müəyyənəşdirilib. AMEA Rəyasət Heyətinin 23 fevral 2023-cü il tarixli iclasında "AMEA-nın Qərbi Azərbaycanın tədqiqi ve təbliği ilə bağlı Tədbirlər planı"nın təsdiq edilməsi haqqında" qərarında "Qərbi Azərbaycan Ensiklopediyası"nın hazırlanması eksini tapıb. Iclasdə ensiklopediyanın hazırlanmasını təmin etmək məqsədilə AMEA-da müvafiq içi grupp varadılıb.

İşçi qrupu yaradılıb.
Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö
Cəmiyyətinin yaradılmasının 100 il-
lik yubileyi ilə bağlı da çıxış edən
AMEA rəhbəri qeyd edib ki, Azər-
baycan elminin tarixində müasir
standartlar əsasında təşkilatlanması
və institutlaşma ilə xarakterizə olu-
nan yeni mərhələnin esası XX əsrin
evvəllerində qoyulmuşdur: "Bu sır-
da ilk ümumazərbaycan elmi mərkə-

zi olan Azərbaycanı Tədqiq və Tətbiq Cəmiyyətinin xüsusi yeri var. 2 noyabr 2023-cü ildə Cəmiyyətin yaradılmasının 100 illiyi tamam olur. Cəmiyyət Azərbaycanın tarixi və etnoqrafik baxımdan öyrənilməsində, diyarşunaslıq araşdırılmalarının aparılmasında, iqtisadi və təbiet elmlərinin inkişafında mühüm işlər həyata keçirib. Cəmiyyətin ən mühüm tarixi xidmətlərindən biri də 1926-ci ildə I Türkoloji Qurultayı keçirməsi olmuşdur. Azərbaycanda akademik elmin inkişafı sahəsində Cəmiyyətin əldə etdiyi nailiyyətlər bu sahədə strukturlaşmanın daha da təkmilləşdirilməsinə ehtiyac yaratmışdır. Bunun nəticəsində Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin 9 noyabr 1929-cu il tarixli qərarı əsasında Azərbaycan Elmi-Tədqiqat İnstitutunun Əsasnamesi təsdiq edilmişdir. Mehəz bu institutun bazasında sonralar SSRİ Elmlər Akademiyasının Zaqafqaziya filialının Azərbaycan şöbəsi, daha sonralar isə Azərbaycan filialı və nehayət, 1945-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyası təşkil olunmuşdur".

ıclasda Cəmiyyətin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi ilə əlaqədardır keçiriləcək tədbirlər haqqında məlumat verilib.

Tədbirdə AMEA-nın Arxeologiya, Etnografiya və Antropologiya İnstitutunun bazasında daxili imkanları hesabına əlavə maliyyə vəsaiti tələb olunmadan Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun yaradılması haqqında da müzakirələr aparılıb. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, yeraltı maddi mədəniyyət abidələrinin öyrənilməsi ilə məşğıl olan arxeologiya elmi ilə xalqların adət-ənənələrinin, maddi və mənəvi mədəniyyət nümunələrinin tədqiqi ilə məşğıl olan etnografiya elminin vahid elmi-təşkilati strukturda fealiyyət göstərməsi bir çox hallarda özünü doğrultmuştur. Xalqların adət-ənənələrinin, mədəniyyət nümunələrinin tarix, etnografiya və mədəniyyətşünaslığın nəzəri-metodoloji baxışlar sistemi asasında araşdırılmasına dəha çox

əsasında araşdırılmasına dənə çox ehtiyac olduğunu deyən AMEA prezidenti Rəyasət Heyətinin 26 may 2023-cü il tarixli qərarı ilə Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun etnoqrafik profilli şöbələrinin AMEA-nın Tarix İnstitutunun strukturuna verildiyini bildirib. Qeyd edib ki, bundan sonra institutda yalnız arxeologiya və antropologiya elmləri sahəsində fundamental və innovativ elmi tədqiqatlar həyata keçirilməkdədir.

Akademik İsa Həbibbeyli struktur değişikliyinin ölkəmizdə aparılan arxeoloji tədqiqatlara diqqətin daha da artırılmasına və onu yeni inkişaf merhələsinə qaldırmasına təkan verəcəyini söyləyib.

Müzakirələrdən sonra AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun bazasında mövcud ştat vahidi və daxili maliyyə imkanları hesabına AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun yaradılması haqqında AMEA-nın Ümumi yığıncağı qarşısında vəsatət qaldırılıb.

Rəyəset Heyyətinin müzakirəsinə çıxırlan növbəti məsələ AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix Institutunun bazasında Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya Institutunun yaradılması haqqında olub. Məsələ ilə bağlı çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, AMEA-nın Tarix Institutunda həyata keçirilən tədqiqatların etnoqrafik və etnoloji araşdırılmalarla əlaqəli inkişafının temİN edilməsi, xalqımızın maddi və mənəvi mədəniyyət abidələrinin adat-ananaları-

niyyət abidələrinin, adət-ənənələrinin tarixi aspektindən kompleks tədqiqinin reallaşdırılması məqsədilə AMEA-nın Arxeolojiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun etnoqrafiya elmi istiqamətini əhatə edən şöbələri Tarix İnstitutunun strukturu-na keçirilmiş, bununla əlaqədar olaraq institutda yeni elmi istiqamət yaradılmışdır: "Bu yeni elmi istiqamət etnoqrafiyanın ümumi elmi problematikasına uyğun olaraq, Azərbaycan xalqının və dünya xalqlarının məişət və mədəniyyəti, adət-ənənələri, etnik birliklərin yaranması və inkişafı, onların yayılması və qarşılıqlı mədəni əlaqələri kimi məsələləri əhatə edir. Etnoslararası və etnomədəni proseslərin bir çox müasir aktual və mürəkkəb olan problemlərin öyrənilmesi, bu sahəde müsbət neticə vera biləcək yeni konsepsiyaların hazırlanması və tətbiqi üçün digər ictimai elmlərlə yanaşı, etnoqrafiya və etnologiya böyük əhəmiyyətə malikdir".

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun bazasında mövcud ştat vahidləri əsasında və daxili maliyyə imkanları hesabına AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun yaradılması haqqında AMEA-nın Ümumi yişinçəgi qarşıında vesatət qaldırılıb.

giya İnstitutunda Qarabağ arxeoloji ekspedisiyasının yaradılması haqqında məsələ də müzakire olunub. AMEA prezidenti diqqətə çatdırıb ki, hazırda Azərbaycanda dövlət siyasetinin ən mühüm istiqamətlərindən biri işgaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası və inkişafı ilə bağlıdır. Bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlərin mühüm bir hissəsinə Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun qədim və zəngin mədəniyyətinin öyrənilməsi təşkil edir. Bu məqsədə Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunda Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda arxeoloji qazıntıların və tədqiqatların həyata keçiriləcək.

məsi, maddi mədəniyyət abidələrinin müyyənlendirilməsi, eyni zamanda erməni vandalizminin izlərinin aşkarlanması sahəsində uğurla fəaliyyət göstərir. Heyata keçirilən arxeoloji qazıntıların ve tədqiqatlarının ardıcıl və sistemli şəkildə təşkil edilməsi üçün zəruri tədbirlərin həyataya keçirilməsi zərurəti yaranıb.

Iclasda Arxeologiya, Etnografiya və Antropologiya İnstitutunda daimi fəaliyyət göstərən Qarabağ arxeoloji ekspedisiyası haqqında qərar qə-

Hemçinin AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunda Xəzər arxeoloğivisi, cə-

stitutunda Xəzər arxeologiyası şöbəsinin yaradılması haqqında çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycanda sualtı arxeoloji tədqiqatların sonuncu dəfə 1968-1986-cı illərdə həyata keçirildiyini, 20 ilə yaxın müddət ərzində Xəzər sahillərində və adalarda 4000-dən artıq maddi-mədəniyyət qalığının aşkarlandığını deyib. Bildirib ki, bu gün Xəzər denizində suyun seviyyəsinin enməsi ilə əlaqədar denizdə və sahilboyu era-

zilərdə sualtı arxeoloji istiqamətdə tədqiqatların aparılması üçün yeni-dən əlverişli şərait yaranıb. AMEA rəhbəri ölkə başçısının Xəzər hövzəsi ilə əlaqədar çağrışlarını və mövcud reallığı nəzərə alaraq, Xəzər dənizində və sahilboyu ərazilərde arxeoloji qazıntı işlərinin aparılması Azərbaycanın tarixinin və qədim mədəniyyətinin öyrənilməsi baxımından əhəmiyyətli olduğunu nəzərə çatdırıb.

Rəyasət Heyeti tərəfindən AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunda daxili imkanlar esasında Xəzər arxeologiyası şöbəsinin yaradılması qərara alınıb.

Eyni zamanda iclasda AMEA-nın Qafqazşunaslıq Institutunun strukturunun və əməkdaşlarının say həddinin təsdiq edilməsi, AMEA-nın Şərqsünaslıq Institutunun əyani doktorantı Cavid İsmayıllızadənin qiyabi doktoranturaya keçirilməsi, AMEA-nın müxbir üzvü Vaqif Novruzovun 80 illik yubileyinin qeyd edilməsi, eləcə də AR Nazirlər Kabinetinin 30 sentyabr 2022-ci il tarixli Qərarının icrasından irəli gelən bir sıra məsələlər haqqında qərarlar qəbul olunub. O cümlədən AR Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2016-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında elmi ekspedişiyaların təşkili və aparılması Qaydaları"na dəyişikliklər edilməsinə dair təkliflər dincətən qəbul olundular.

Bundan əlavə, AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., akademik-katib, akademik Arif Həsimov AMEA-nın elmi-tədqiqat institutlarında və elmi-xidmət müəssisələrində işə davamıyyətə bağlı aparılan monitorinqlər barədə məlumat verib.

Həmçinin AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli 10-13 iyun tarixlərində Türkmenistanın Elm Gününe həsr edilmiş tədbirlərdə iştirakı və 5-11 iyun tarixlərində AMEA-nın Əsas binasının önündəki parkda keçirilən ikinci Türk Dünyası Ədəbiyyat və Kitab Festivalının nəticələrini təqdim edib.

O cümlədən AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik Rasim Əliquliyev Albaniya Respublikasına səfərinin nticələri barədə təqdimatla çıxıb.

Tədbirdə kadr məsələsinə də baxılıb, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fərhad Quliyev AMEA-nın Arxeolojiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun baş direktoru v.i.e. vəzifəsinə təyin edilib.

İclasda qeyd olunan məsələlər
ətrafında akademiklər - Arif Həsi-
mov, İbrahim Quliyev, Rasim Əliqu-
liyev, İrədə Hüseynova, Gövhər
Baxşəliyeva, AMEA-nın müxbir üzvü
Qurban Yetirmişli, tarix elmləri dok-
toru Zemfira Hacıyeva, professorlar
Kərim Şükürov, Habil Qurbanov,
Məmməd Əliyev, İlham Məmmədzadə,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fərhad
Quliyev və başqaları çıxış edərək fi-

kir və təkiflərini səsləndiriblər. Sonda çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli AMEA-da aparılan islahatların ölkə başçısının Azərbaycan elmi qarşısında qoymuş olduğu vəzifələri həyata keçirməyə və Akademianın gələcək inkişafına mühüm töhfə verəcəyini vurğulayıb.

"Muğam aləmi" VI Beynəlxalq Musiqi Festivalı çərçivəsində elmi simpozium

Azərbaycan Milli Konservatoriyasında "Muğam aləmi" VI Beynəlxalq Musiqi Festivalı çərçivəsində elmi simpozium keçirilib.

Simpoziumun rəsmi açılış mərasimində Azərbaycan Respublikası mədəniyyət nazirinin müavini Səadət Yusifova çıxış edərək Azərbaycan mədəniyyətinin ayrılmaz hissəsi olan muğam sənətinin tarixi inkişaf mərhələlərindən söhbət açıb. Bildirib ki, muğam qədim ayınlardan qaynaqlanaraq, əsrlər boyu davam edən tədrici inkişaf və təkamül prosesindən keçərək, yetkinleşmiş, formalaşmış və kamilləşmişdir.

Vurğulanıb ki, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın çoxşaxəli fəaliyyətinin, onun rəh-

gam sənətinin təşəkkülünə böyük təsir göstərdiyini aydın şəkildə nümayiş etdirir.

Coxəsrlik muğam sənətinin inkişafında müstəqillik dövründəki yeni mərhalənin əhəmiyyətini xüsusi qeyd eden akademik Isa Həbibbəyli - artıq Azərbaycanda yeni nəsil muğamşunaslıq elminin formallaşmaqdə olduğunu bildirib. Alim son illərdə bu sahədəki irəliləyişin təməlində Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın çoxşaxəli fəaliyyətinin, onun rəh-

kəzlərdən birinə çevrilməkdədir", - deyən akademik Isa Həbibbəyli eləvə edib ki, ölkəmizdə ilk dəfə muğam ensiklopediyasının yaranması da Azərbaycanda keçirilən muğam festivallarının elmimizə getirdiyi qıymətli bir yenilikdir.

O, bugünkü tədbirin ölkəmizdə muğamşunaslıq elminin və muğam ifaçılıq sənətinin inkişafına əhəmiyyətli töhfələr verəcəyinə, muğamın dərinliklərini, tarixi köklərini, inkişaf mərhələlərini bir daha nəzərdən keçirmək yanaşı, bundan sonra inkişaf üçün da əhəmiyyətli elmi-nəzəri fikirlər ortaya qoyacağına əminliyini ifadə edib.

Elmi simpoziumda UNESCO-nun Ənənəvi Musiqi üzrə Beynəlxalq Şurasının (ICTM) prezidenti, professor Svanibor Pettan tədbirin əhəmiyyətindən danışıb, təmsil etdiyi qurumun fəaliyyəti barədə məlumat verib.

Qədim türk əlifbasının oxunmasının 130 illiyi

İyunun 16-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəciliy Akademiyasında qədim türk əlifbasının oxunmasının 130 illiyinə həsr olunmuş "Qədim türk yazı mədəniyyəti" adlı beynəlxalq konfrans keçirilib.

Qazaxıstan, Qırğızıstan, Türkiye, Almaniya, Monqolustan və Polşadan olan tanınmış türkoloqların iştirak etdiyi tədbir Beynəlxalq Türk Akademiyası, Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu və Türk Dövlətlərinin UNESCO üzrə Milli Komissiyalarının birgə təşkilatlığı ilə baş tutub.

Beynəlxalq konfransı giriş sözü ilə açan Dövlət İdarəciliy Akademiyasının rektoru, akademik Urxan Ələkbərov türk dövlətlərinin dostluq-qardaşlıq münasibətlərindən bəhs edib. Bildirib ki, ümumi kökə və mədəniyyətə sahib olan türk xalqlarının bir-biri ilə sürətli integrasiya proseslərinin getdiyi müasir mərhələdə bu xalqların ortaş əlifbasının olmasına müstəsna əhəmiyyəti vardır.

Sonra Beynəlxalq Türk Akademiyasının prezidenti, akademik Şahin Mustafayev çıxış edərək 130 il əvvəl qədim türk runik yazısının kəşfinin bütün bəşər tarixində en önemli hadisələrdən biri olduğunu bildirib.

Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fonduñun prezidenti Günday Əfəndiyeva türk dünyasını birləşdirən dəyərlərin hər zaman qorunub saxlanılması və inkişaf etdirilməsi vacibliyini qeyd edib. O, tədbirin türk xalqlarının en dəyərli ortaş sərvəti olan türk dilini daha da inkişaf etdirmək, dünyaya tanıtmaq baxımından önemini vurğulayıb.

Tədbirdə çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli konfransın Türk sivilizasiyasının, mədəniyyətinin və tarixinin en müxtəlif istiqamətlər üzrə tədqiq olunması və işıqlandırılması, gələcək nəsillərə ötürürləsi, qarşıda duran məsələlərin müəyyən olunması baxımından böyük əhəmiyyətə malik olduğunu bildirib.

Türk dünyasında elm, təhsil, mədəniyyət, ədəbiyyatın təməlində Orxon-Yenisey abidələrinin dayandığını diqqətə cətdiran AMEA rəhbəri bu abidələrin türk dünyasının en müqəddəs, türk dövlətçilik tarixinin en möhtəşəm abidələrindən biri olduğunu söyləyib. O, türk xalqları nümayəndələrinin Monqolustanda yerləşən və Orxon-Yenisey abidələrinə daxil olan Ongin, Gülg-Tigin, Bilge Xaqan, Tonyukuk və digər müqəddəs abidələri zi-yarət etməsinin önemini vurğulayıb. Akademikin sözlerinə görə, Orxon-Yenisey abidələri təkcə morfolojiyası, leksikası və sintaksisindən görə deyil, həm də mənasına, məzmununa, ideyasına görə də olduqca dərin məzmunu malikdir.

Qədim türk əlifbasının oxunmasının 130 illiyinə həsr olunmuş bugünkü konfransın Bakıda keçirilməsinin əhəmiyyətinə toxunan akademik Isa Həbibbəyli əsası xalqımızın Ümmümilli Lideri Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və dövlət başçısı İlham Əliyev tərəfindən bütün istiqamətlərdə inkişaf etdirilən dövlət siyaseti nəticəsində ölkəmizin bu kimi mötəbət tədbirlərə yüksək seviyyədə ev sahibliyi etmək üçün bütün imkanlara sahib olduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, Orxon-Yenisey abidələrinin xüsusi oğuz türkləri ilə bağlı olması, ölkəmizin düşmən üzərində böyük Zəfər qazanması və Azərbaycanın bütün dünya üzrə əsas türkologiya mərkəzlərindən biri olması bu tədbirin Azərbaycanda keçirilməsinə səbəb olan əsas amillərdir.

"Bu gün türkoloji istiqamət Azərbaycan alimlərinin əsas tədqiqat istiqamətlərində birini təşkil edir", - deyən AMEA rəhbəri hələ Sovet hakimiyəti illərində Türk dünyası alimlərinin əsaslı tədqiqatlarla çıxış etdikleri "Türkologiya" jurnalının bu gün də Azərbaycanda fəaliyyətini davam etdirildiyini diqqətə cətdirib.

Akademik Isa Həbibbəyli Azərbaycanın alimlərinin Orxon-Yenisey abidələrinin geniş tədqiq olunmasında böyük rola malik olduğunu qeyd edərək, ölkəmizin dünya orxənşunaslığına dəyərli töhfələr verdiyini vurğulayıb. O, türk yazı mədəniyyətinin öyrənilməsində akademiklər - Tofiq Hacıyev, Nizami Cəfərov, professor Fərhad Zeynalovun xüsusi xidmətlərinin olduğunu diqqətə cətdirib.

Tədbirdə Türkiye Respublikasının UNESCO üzrə Milli Komissiyasının sədri Öcal Oğuz, Azərbaycan Respublikasının UNESCO üzrə Milli Komisiyasının baş katibi Seymour Fətəliyev, Türk Dövlətləri Təşkilatının Ağsaqqallar Şurasının üzvü Həsən Həsənov və başqaları konfransın türk xalqlarının yazı mədəniyyətinin, onun bəşər sivilizasiyasında yerinin təbliğ edilməsi və gələcək tədqiqat prioritətlərinin müəyyən edilməsi baxımından önemi qeyd ediblər.

Beynəlxalq konfrans plenar iclasları davam edib.

bərliy ilə həyata keçirilən əhəmiyyətli layihələrin dayandığını vurğulayıb. "Mehriban xanım Əliyevanın həyata keçirdiyi məqsədyönlü fealiyyətin nəticəsi olaraq keçirilən muğam müsabiqələri sayesində artıq ölkəmizdə muğam ustadları ilə yanaşı, gənc muğam ifaçıları nəslə də yetişir", - deyən akademik Isa Həbibbəyli bu inkişafi muğam sənətimizin indiki mərhələdəki ən böyük nailiyəti hesab edib.

AMEA rəhbəri muğam sənətinin UNESCO-nun qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil edilməsində Mehriban xanım Əliyevanın əvəzsiz xidmətlərindən danışıb, həmçinin Azərbaycanda Muğam Mərkəzinin istifadəye verilməsinin muğam sənətinin inkişafında böyük rolü olduğunu qeyd edib.

"AMEA-nın Memarlıq və İncəsənat İnstitutunda fəaliyyətə başlayan Muğamşunaslıq Mərkəzi ölkə üzrə muğam sahəsində tədqiqatları koordinasiya edən, onların inkişafını elmi baxımdan təşviq edən əsas mə-

Azərbaycanda muğam sənətinin, klassik musiqi irlisinin yaşadılmasına göstərilən diqqət və qayğıni yüksək qiymətləndirən ICTM prezidenti ölkəmizdə Heydər Əliyev Fondu, Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi və Azərbaycan Bestəkarlar İttifaqının bu irlsin yaşadılması üçün keçirtdiyi tədbirlərə toxunub.

Daha sonra çıxış edən Şəşəkom Beynəlxalq Musiqi Festivalının prezidenti, Özbəkistan və ABŞ-in ictimai-xadimi, musiqişunas, publisist və jurnalist Rafael Nektalov muğamın bütün dünyani fəth etmək gücəne malik olduğunu bildirib.

Simpozium öz işini plenar iclasları davam etdirib.

Plenar iclaslarında "Dəyərli musiqi ənənələri təhlükə altında", "Məqəmin coğrafiyası: Məqəmin öyrənilməsi və təcrübəsinə yeni yanaşmalar", "Paris İnsan Muzeyində səs ya-zılarının etnomusiqi arxiv", Minlərlə material açıq mənbələrde" və digər mövzularda məruzələr dinişənilib, müzakirələr aparılıb.

Akademik Isa Həbibbəylinin Kokand Dövlət Pedaqoji İnstitutunun "Fəxri professoru" seçilməsi Özbəkistan mətbuatında

Xəbər verdiyimiz kimi, AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli Özbəkistanın Miqumi adına Kokand Dövlət Pedaqoji İnstitutunun "Fəxri professoru" seçilib. Bu-nunla bağlı Özbəkistanın "Aniq.uz" saytında geniş xəbər yayılmışdır.

Xəbərdə ölkələrimiz arasında min illərə dayanan dostluq, qardaşlıq əlaqələrinin son illərdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyayevin six münasibəti sayesində özünün en yüksək mərhələsinə çatdığı vurğulanıb. Həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ile Özbəkistan Elmlər Akademiyası arasında elmi əməkdaşlıq haqqında anlaşma memorandumunun imzalandığı xatırladılıb, eləcə de AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstитutu ilə Özbəkistanın elm, təhsil qurumlarının mövcud əlaqələrinə toxunulub.

Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunda ilk dəfə arxeoloji qazıntı mövsümünün açılışına həsr olunmuş başlangıç konfransı keçirilib

AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunda 2023-cü il arxeoloji qazıntı mövsümünün açılışına həsr olunmuş elmi konfransı keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun əməkdaşları, eləcə də AR Mədəniyyət Nazirliyi və AR Dövlət Turizm Agentliyinin nümayəndələri iştirak ediblər.

Konfransı giriş sözü ilə açan akademik İsa Həbibbəyli ölkə başçısının

Azərbaycan elmi qarşısında qoyduğu vəzifələrdən irəli gələrək və müasir dövrün çağırışlarına uyğun olaraq Akademiyənin yenilənməsi istiqamətində struktur İslahatlarının davam etdiyini söyləyib.

Qeyd edib ki, bu yönde atılan növbəti addımlardan biri də AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya Institutunun bazasında daxili imkanlar hesabına əlavə maliyyə vəsaiti tələb olunmadan Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun yaradılması olub və bu haqqda artıq AMEA Rəyasət Heyətinin 19 iyun tarixli qərarı ilə AMEA-nın Ümumi yığıncağı qarşısında vəsatət qaldırılıb.

Bu tədbirle ilk dəfə olaraq AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunda 2023-cü il qazıntı mövsümünün rəsmi açılışı ilə əlaqədar məsələlərin müzakirəye çıxarıldığını deyən akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan arxeoloqlarının fədakar eməyinin yüksək qiymətə layiq olduğunu bildirib. Diqqətə çatdırıb ki, arxeoloji tədqiqatların keyfiyyətini artırmaq məqsədilə AMEA Rəyasət Heyəti tərəfindən AR Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2016-cı il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında elmi ekspedisiyaların təşkili və aparılması Qaydaları"na dəyişikliklər edilməsinə dair tekliflər

hazırlanaraq aidiyatı dövlət qurumlarına göndərilib.

AMEA rəhbəri, həmçinin institutun maddi-texniki bazasının gücləndirilmesi, institutda karbohidrogen analizlərini aparmaq üçün laboratoriyanın təşkili, müəssisənin elmi jurnalının çapı istiqamətində zəruri dəstəyin verilecəyini söyləyib.

Bundan əlavə, ilk növbədə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə arxeoloji tədqiqatların aparılmasına, Dövlət Proqramlarının icrasına və dövlət ehemiyətli sifarişlərə, Xəzərin arxeologiyasının öyrənilməsinə diqqətin artırılması, institut əməkdaşlarının yerli və beynəlxalq qrantlarda aktiv iştirak etmələri zərurəti barədə müvafiq tapşırıq və tövsiyələri verib.

Akademik İsa Həbibbəyli qazıntı mövsümü başa çatdıqdan sonra ilk dəfə olaraq elde olunan nailiyyətlərə həsr edilən yekun konfransın keçirilməsi və arxeoloji tapıntırlara dair sərgilərin təşkili, hesabatların təqdim edilməsinin nəzərdə tutulduğunu bildirib.

İçərədə arxeologiya və antropologiya elminin aktual problemləri ilə bağlı bir çox məsələlər geniş şəkildə müzakirə edilib, dünya təcrübəsi, ölkə reallıqları və müasir çağırışlar nəzərə alınmaqla institutun yenidən qurulması ilə əlaqədar problemlər etrafında fikir mübadiləsi aparılıb, təkliflər səsləndirilib.

Elmi seminar

AMEA-nın akademik Z.Bünyadov adına Şərqsünnəqliq institutunda Türkiye Cumhuriyyətinin 100 illiyi ilə əlaqədar tədbirlər çərçivəsində "Müasir Türkiyədə seçki sistemi və seçkilər (2002-2023)" mövzusunda elmi seminar keçirilib.

Seminarı giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqsünnəqliq institutunun baş direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva bu il Türkiye Cumhuriyyətinin 100 illiyi münasibətilə institutda bir sərə elmi tədbirlərin keçirildiyini, sentyabr ayında bu mövzuda beynəlxalq elmi konfransın keçirilecəyini bildirərək, təşkil edilən elmi seminarlar çərçivəsində bu dəfə Türkiyədə keçirilen seçkilərə həsr olunmuş seminarın keçirildiyini bildirib.

Şərqsünnəqliq institutunun Türkiye tarixi və iqtisadiyyatı şöbəsinin müdürü, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Namiq Məmmədov seminarda "Müasir Türkiyədə seçki sistemi və seçkilər (2002-2023)" mövzusunda məruzə edib. Müasir Türkiyənin seçki sistemine və ölkədə 2002-2023-cü illərdə təşkil olunan seçkilərə və onların nticələrinin təhliline həsr olunmuş məruzədə beynəlxalq aləmdə mövcud olan seçki sistemləri və bunun Türkiyədə mövcud olan seçki sistemi ilə oxşar və fərqli cəhətləri barədə söz açılıb. Məruzəçi ölkədə son dövrlərdə seçki və dövlət idarəciliyi sahəsində həyata keçirilən İslahatların seçkilərə təsirində bəhs edib.

Daha sonra Bakı Dövlət Universitetinin Beynəlxalq münasibətlər və iqtisadiyyat fakülətinin Diplomatiya kafedrasının müəllimi, İstanbul Universitetinin doktorantı Teymur Qasımlı Türkiyədəki son seçkilərin bölgəyə təsiri barədə məruzə edib. Məruzəçi ötən əsrin ortalarından başlayaraq Türkiyədə keçirilmiş seçkilərdən danışaraq, daha sonra sonrakı xüsusiyyətlərindən söz açıb.

Seminarda məruzələr etrafında müzakirələr aparılıb, həmçinin məruzəçilər tədbir iştirakçılarının suallarını cavablandırıblar.

Akademik Roin Metreveli akademik İsa Həbibbəyliyə təşəkkür məktubu ünvanlayıb

Gürcüstan Milli Elmlər Akademiyasının yeni seçilmiş prezidenti, akademik Roin Metreveli Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik İsa Həbibbəyliyə təşəkkür məktubu ünvanlayıb.

Məktubda deyilir:

"Çoxhörmətli İsa Əkbər oğlu, Gürcüstan Milli Elmlər Akademiyasında keçirilən president seçkilərində mənəm namızədliliyimi dəstəklədiyinizə görə Gürcüstan MEA-sı Sizə səmimi təşəkkürünü bildirir.

Gürcüstan MEA-nın Ümumi yığıncağının 7 iyun 2023-cü il tarixli 7 sayılı qərarına əsasən, man Gürcüstan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti vəzifəsinə seçilmiş.

Ölkələrimizin elmi və iqtisadi inkişafı və müxtəlif elm sahələrində yeni nailiyyətlər naminə AMEA ilə səmərəli və faydalı əməkdaşlığı davam edəcəyinə ümidi edirik.

"Dərin hörmətə,
akademik Roin Metreveli,
Gürcüstan MEA-nın prezidenti".

P.S. Akademik Roin Metreveli bu il mayın 1-də keçirilən Ümummilli Lider Heydər Əliyevə həsr olunmuş AMEA-nın Ümumi yığıncağının Xüsusi iclasında iştirak edən fəxri xarici qonaqlardan biri olub və elmi məruzə ilə çıxış edib.

AMEA-nın vitse-prezidenti tədqiqat və təhsil kompüter şəbəkələrinə həsr olunmuş TNC 23 beynəlxalq konfransında iştirak edib

AMEA-nın vitse-prezidenti, Elm və Təhsil Nazirliyi informasiya Texnologiyaları Institutunun baş direktoru, akademik Rasim Əliquliyev 4-9 iyun 2023-cü il tarixlərində Albaniyanın Tirana şəhərində keçirilən TNC 23 tədbirində iştirak edib.

AMEA Rəyasət Heyətinin iclasında səfərin nəticələri barədə hesabat verən akademik Rasim Əliquliyev bildirib ki, əsas təşkilatçısı GEANT Assosiasiyyası olan TNC (Ternena Networking Conference) 1990-ci ildən başlayaraq hər il bir ölkədə keçirilir. Tədbir dünya üzrə milli və regional tədqiqat və təhsil şəbəkələrinin təmsil edən 60-a yaxın ölkədən, 800-ə yaxın iştirakçıdan ibaret auditoriyanı əhatə edir. TNC qərar qəbul edən şəxslər, şəbəkə və kibertəhlükəsizlik üzrə mütəxəssislər, tədqiqatçılar üçün əməkdaşlıq platforması təşkil edir.

Tədbir çərçivəsində rəqəmsal cəmiyyət, kibertəhlükəsizlik, Big Data analitikası, şəbəkə xidmətləri, e-infrastrukturular, sənəi intellekt, Əşyaların Interneti, elektron tibb, bulud həlləri, kvant texnologiyaları kimi mövzularda geniş müzakirələr aparılmışdır.

Akademik TNC 23 konfransı çərçivəsində GEANT Assosiasiyyasının Baş Assambleyasının iclası, Şərqi Tərəfdəşliyi ölkələrinin iştirakı ilə "EaPConnect" layihəsinin idarə Heyətinin iclası, milli elm və tədqiqat şəbəkələrinin iştirakı ilə keçirilən xüsusi iclas, TNC 23 programı üzrə aktual problemlərə həsr olunmuş plenar toplantılar, o cümlədən təcrübə məbadiləsi məqsədilə təşkil olunmuş müxtəlif təlim seminarlarında iştirak etdiyini, həmin görüşlərdə tədbirdə təmsil olunan ölkələr iki və çox tərəflə əlaqələrin inkişafına dair geniş fikir mübadiləsinin aparıldığını qeyd edib. Həmçinin nüfuzlu beynəlxalq qurumların məsul şəxsləri ilə görüşərək birgə elmi fealiyyət və əməkdaşlıq perspektivlərinə dair müzakirələr apardığını vurgulayıb.

Sonra akademik Rasim Əliquliyev TNC 23 konfransı çərçivəsində irəli sürülen təşəbbüsleri iclas iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb. Orta Asiya respublikalarının tədqiqat və təhsil şəbəkələrinin AzScienceNet üzərindən GEANT Assosiasiyyasının müvafiq infrastrukturuna qoşulması və integrasiyası, GEANT-in təşkilatçılığı ilə ölkəmizdə "Tədqiqat və təhsil şəbəkəsi infrastrukturunun imkanları və inkişaf perspektivləri" mövzusunda konfransın təşkili, yaxın gələcəkdə TNC beynəlxalq konfransının Azərbaycanda keçirilməsi, o cümlədən Türk Dövlətləri Təşkilatına daxil olan ölkələrin Tədqiqat və Təhsil Şəbəkələri Assosiasiyyasının yaradılmasına dair irəli sürülen mühüm təkliflər haqqında məlumat verib.

Qafqazın güclü ordusu

26 iyun

Silahlı Qüvvələr Günü

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri qədim dövlətçilik və döyüş ənənələrinə malik olmaqla şərəfli tarixi yol qət etmiş, müasir dövrə gəlib çatmışdır. Tarixi mənbələr təsdiq edir ki, Azərbaycan dövlətində ordu quruculuğu sahəsində Ağqoyunlu, Qaragoyunlu, Səfəvilər, Əfşarların hakimiyyətdə olduğu dövrlərdə döyüş ruhu, mübarizə əzmi yüksək olan döyüşçülər yetişmişdir. Çoxəsrlı Azərbaycan hərb tarixində şanlı səhifə açan və düşmənlə mübarizələr tarixində daim zəfərlərlə yadda qalan qəhrəman döyüşçülərimiz şərəfli mirasını müasir dövrde Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri böyük ruh yüksəkliyi və hazırlığı ilə davam etdirir. Bu səbəbdən 26 iyun tarixi Azərbaycanda ordu quruculuğunu rəsmiləşdirdi və Cümhuriyyətin hərbi mirası kimi, yaxın tarixdə əbədiyyətə uzandığı şərəf və milli ordunun, silahlı qüvvələrin yaranma günü kimi hər bir azərbaycanlındır yaddaşında dərin iz buraxmışdır.

İslam Şərqində ilk parlamentli respublika Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 28 may 1918-ci ildə çarızın üzərində qələbəsi ilə həyata əviqə qazandığı qısa, lakin şərəfli tarixi dövrdə milli ordunun teməli qoyulmuşdur. 25 min nefərlik silahlı qüvvələr yaratmışdır qarşısına məqsəd qoyan Cümhuriyyətin ordu ilə bağlı hədəfləri böyük idi. Həmin ilin 26 iyununda Milli Hökumətin Nazirlər Şurasının qərarı ilə müstəqil respublikanın nizami ordusu yaradıldı. Təsis edilən yeni və formalaslanmış orduya Azərbaycanın müasir hərb tarixində sərkərdə ünvanı qazanmış hərbiyə nazirləri Xosrov bəy Sultanov, general Səməd bəy Mehmandarov və onun müavini general-leytenant Əliağa Şıxlinski, Qafqaz İslam Ordusunun komandanı Nuru Paşa və Cümhuriyyətin hərbi işlər üzrə baş müvəkkili İsmayıllı xan Ziyadxanov yüksək hərbi təcrübəyə malik şəxslər kimi rəhbərlik etmiş, tövsiyələrini esir-gəməmişlər. Məhz adları çəkilən tarixi şəxsiyyətlər qısa zaman kəsiyində Cümhuriyyətin ordu quruculuğuna öz töhfələrini vermiş, qazandıqları hərbi bilikləri milli ordunun, müasir dillə ifadə etsək Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yaranmasına səfərbər etmişlər.

Azərbaycan ordusu ilk qələbəye 1918-ci ilin 15 sentyabrında Bakı və ona bağlı qəzaların bolşevik və daşnak zülmündən azad olunduğu gün tarixə imza atmış və üzərindən bir əsrden yuxarı vaxt keçməklə milli ordunun qurucuları bu gün də böyük ehtiram və minnətdarlıq hissi ilə yad olunur, onların yaratdığıları qəhrəmanlıq salnamələri yeni elmi-tədqiqat işlərinin və publisistik araşdırmaşın yaranmasına haqlı sebəb yaradır. Bu minvalla paytaxt Bakı 1919-cu ildə ilk hərbi parada şəhidlik etmişdir. Gələcəkdə isə Azərbaycan xalqını daha əzəmetli və tentəneli qəlebənin paradi gözləyirdi. Buna imza atacaq şəxs Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev olacaqdı.

Cümhuriyyətin 1920-ci ilin 27 aprel işğalından sonra Hərbi Nazirlik leğv edilir və Xalq Hərbi Komissarlığına çevrilir. Milli ordunun 21 generalından 15-i bolşevik-dاشnaklar tərəfindən Nargin adasında güllələnir. 70 illik SSRİ dövründə Azərbaycanda ordunun yenilenmesi və xüsusiələ də kadr hazırlığı işləri ləng aparılmış, bəzi hallarda azərbaycanlıların hərb

hələrində olduğu kimi silahlı qüvvələrin yenidən qurulması və müasir dünya təcrübəsinin öyrənilməsinə yönəldi. Qısa müddət ərzində ordunun komplektləşdirilməsi, Türkiyənin mükəmməl ordu sisteminin və NATO standartlarının öyrənilməsi ordu quruculuğu siyasetinin inkişafına əhəmiyyətli təsir göstərdi. Qarabağ uğrunda aparılan döyüşlərin qələbə ilə neticələnməsi bir daha onu sübut etdi ki, güclü ordu dövlətçiliyin təməl esasını teşkil edir.

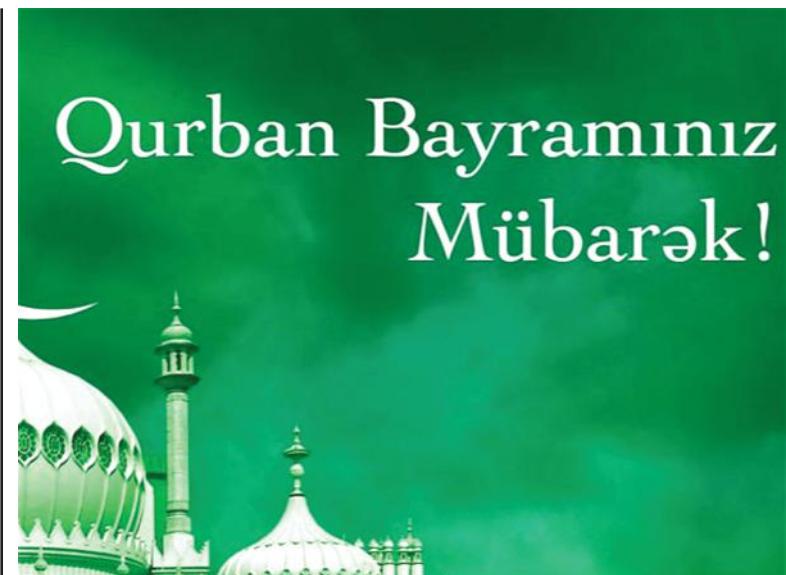
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin ölkəyə rəhbərliyi dövrü, hazırda strateji sahə olan ordu siyasetinin inkişafına təkan vermiş və qabaqcıl dünya təcrübəsi silahlı qüvvələrin, kadr islahatlarının aparılması ilə yeni mərhələyə keçid almışdır. Öten əzərində Azərbaycan dövlətinin sosial-iqtisadi sahədə etdiyi uğurlar, regionda realasan meqa layihələr respublikanın bölgədə və müasir beynəlxalq münasibətlərde tanınması və qüdrətinin yüksəlməsinə xidmət etmişdir.

Ordu quruculuğu sahəsində Azərbaycanın qazandığı mütəreqqi təcrübə silahlı qüvvələrin qələbə əzmini yüksəltmiş, ordumuz "44 günlük" Vətən müharibəsində parlaq qələbəyə imza ataraq düşməni kapitulyasiyaya uğratmışdır. 10 dekabr 2020-ci ildə keçirilən möhtəşəm Zəfer Paradi isə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin qüdrətini, müasir silahlarla təmin olunmuş ordunun böyük gücünü hər kəsə nümayiş etdirdi. Ardından Azərbaycan ordusunun qüdrəti bütün dünyaya səs salmış və döyüş taktikası inkişaf etmiş dövlətlərin hərbi mütəxəssislərinin marağına səbab olmuşdur.

Artıq regionda güclü ordusu ilə düşmənə göz dağı veren Azərbaycan ordusu var. Bu fakt onu göstərmış oldu ki, Azərbaycan Respublikası yüksək döyüş qabiliyyəti ordusu ilə Qafqazın bir nömrəli silahlı qüvvələrinə əvərilməşdir. "Global Firepower" təşkilatının 2021-ci ildə yayınladığı yekun hesabatına əsasən, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri "dünyanın en güclü ordusu" reytinqində 63-cü sıradə yer alıb. Ermənistanın isə bu siyahıda adı belə yoxdur. Qonşu ölkənin 30 ilə yaxın vaxt ərzində ordusu haqqında yaratdığı mif Azerbaycan Silahlı Qüvvələri cəmi 44 gün ərzində darmadağın etdi. Çok keçmədən dünyanın aparıcı mətbuat organları və TV-ləri ordumuzun şücaəti və yüksək hərbi hazırlığı haqqında silsilə yazılar və verlişlər hazırlanaraq bütün dünyaya yayım etdilər. Vətən müharibəsindən öten vaxt göstərmış oldu ki, regionda sülh və eminənanlığın, əməkdaşlığın və siyasi dialoğun genişləndirilməsinin qarantina çevrilən Azərbaycan Respublikası yeni və nəhəng layihələr gerçekləşdirməkə bölgədə liderliyini davam etdirməkdir.

İller ötürü Azərbaycan Silahlı Qüvvələri yenilənir, dövlət sərhədləri möhkəmlənir. Güclü ordunun təməlində dayanan mühüm səbəblər - xalqın Ali Baş Komandana sarsılmaz etimadi, iqtisadi qüdrət, daxildə stabil və davamlı inkişaf, vətəndaşların sosial hüquqlarının müdafiəsi, müstəqil və şəffaf xarici siyaset, insan hüquq və azadlıqlarına göstərilən yüksək ehtiram və s. amillər bizi əsas hədəfə doğru aparır. Bu hədəf Azərbaycan dövlətinin dünha ilə münasibətlərinin genişləndirilməsinə - hərbi potensialının yüksəldilməsinə, vətəndaş məmənənligünün, enerji siyasetinin, intellektual kapital və xüsusi və yaşıl enerjisi sahəsində mütərəqqi əməkdaşlığının artmasına xidmət edir.

Aqil ƏHMƏDOV
AMEA A.A.Bakıxanov adına
Tarix İnstitutunun
aparıcı elmi işçisi, dosent

Mənəvi həmrəyliyimizi nümayiş etdirən bayram

Adət-ənənə ilə əxlaq arasında qırılmaz bağlılıq olan ölkəmizdə adət və ənənələr mədəni tədbirlər üçün rəmzi məna kəsb edir və onlara milli məzmun gətirir.

Novruz, Ramazan, Qurban bayramları, digər bayram və tarixi günlər cəmiyyətin hər bir inkişaf mərhələsində fərqli mədəniyyətlər integrasiyamızı genişləndirib. Həyatımıza və məişətimizə yeni beynəlxalq bayram və tarixi günlər daxil olub ki, onların bəzilərinin kökləri qədim dövrlərə bağlıdır.

Dini dözümlülük, başqa millətlərə məxsus mədəniyyətlərə hörmət İslam aləminin ayrılmaz hissəsi olan Azərbaycan xalqının gözəl, humanist prinsiplərindənədir. İctimai-siyasi quruluşdan asılı olmayaraq müxtəlif dillerdə danışan, fərqli dinləri təmsil edən insanlar coxkonfessiyali ölkəmizdə sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşaşmışlar və bu gün də həmin humanitar siyaset davam edir. Tarixi köklərinə, ənənələrinə bağlı olan Azərbaycan xalqının çoxəsrlı həyat fəlsəfəsi tolerantlıq və multikulturalizmdir. Şərqi ilə Qərbi arasında körpü olan respublikamızda dünya mədəniyyətlərinə hörmətə yanaşılır.

Dünyada islamofobiya, ksenofobiya, antisemitizm kimi mənfi meyillərin gücləndiyi zamanlarda belə Azərbaycan terror aktlarına, dini və milli zəmində baş verən münəqışlərə qarşı mübarizənin ön sıralarında olmuşdur. 30 il Ermənistən işğalı altında qalan torpaqlarımızda erməni vandallarının törətdikləri vəhşiliklər nəticəsində dağıdılın məscidlər kimi kilsələrin, sınaqoqların da berpasına diqqətə yanaşan Azərbaycan dünyada bənzərsiz mədəniyyət məkanı kimi tanınır. "Azərbaycan tolerantlığın məkanıdır" fikrinin bütün dünyada dəsteklənməsi buna bariz nümunədir.

İslam aləmi üçün dəyərli olan milli, dini bayramlarımız bütün türk dünyasında olduğu kimi, Azərbaycanda da illərin sınaqlarından çıxmış el adətlərinə uyğun qeyd edilir. İslam dininin ən vacib ayinlərindən olan Qurban bayramı müsəlmanlar arasında geniş yayılan mərasimlərdənədir. İslam ölkələrində böyük etiqadla qeyd olunan Qurban bayramının əsasında Allaha sonsuz sevgi, Tanrıının qüdrətinə dərin inam və iman durur. İnsanları halallığa, paklığa səsləyən bu bayramın illərdən bəri yaşadılan çox maraqlı tarixi, şərtləri, adət-ənənələri var. İslam dininə sadıq olan müsəlmanlar qurban vermək adətinə uyğun bu bayramın Hicri tarixi Zilhicce ayının onuncu günü keçirməyi qanuniləşdirmişlər. Qurban bayramı müsəlman ruhaniları tərəfindən peygəmbər İbrahimin (ə) oğlu İsmayıllı Allahın şərəfinə qurban kəsmək niyyətini bildirən hadisə ilə əlaqələndirilir. Din tarixində dərin iz salmış bu hadisə insanın şəxsiyyət kimi formalaşmasında ən yüksək mənəvi keyfiyyət olan inamın, dərin etiqadın nümunəsidir.

İslam dinində Qurban bayramı böyük bayram (eyd əl-kəbir) adlanır. Bayram günü məscidlərdə bayram namazı qılınır, dəvə, mal-qara, davar qurban kəsilir, vəfat etmiş əziz adamların xatirəsi yad edilir, evlərdə və qəbiristanlıqlarda dualar oxunur, ehsanlar verilir. Bu bayramın və ayının də əsasında, orucluqda olduğu kimi, xeyirxahlıq, paklıq və Allaha inam və sevgi durur. Qurbanlığın en gözəl xüsusiyyətlərindən biri pay bölgüsündə məzheb ayrı-seçkiliyinə yol verilməsidir. Bu bayramda istənilən dindən olan yetimin, kiməsizin və yoxsulun haqqı var ki, varlığının imkanlarından bəhrələnsin, adı günlərdə yeyə bilmədiyi qurbanlıq etindən dəsən.

Dövlət müstəqilliyimizi qazandıqdan sonra milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması istiqamətində önemli addımlar atan Ulu Öndər Heydər Əliyev İsləm aləmində müqəddəs sayılan bayramların qeyd olunmasını müvafiq sərəncamlarla rəsmiləşdirdi.

Azərbaycan xalqı əsrlər boyu tarixi köklərinə və adət-ənənələrinə bağlılığı ilə seçilmiş, ən mürəkkəb dövrlərdə belə, öz milli-mədəni dəyərlərini qoruyub saxlamışdır. Müsəlman aləmi ilə mənəvi həmrəyliyimizi nümayiş etdirən dini bayramlar, o cümlədən Qurban mərasimləri hər il ölkəmizdə böyük təntənə və ruh yüksəkliyi ilə qeyd olunur. Qoy bu bayram da xalqımıza bolluq, bərəket, əmin-amanlıq getirsən! Amin!

Yeni dövrün çağırışlarına uyğun əhəmiyyətli tədqiqatlar

Azərbaycan dövlət müstəqilliyini qazandıqdan sonra elmin səviyyəsini qaldırmaq, onu beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırmaq məqsadılər geniş miqyaslı islahatların heyata keçirilməsinə başlanılib. 2022-ci ildə ölkəmizdə elmin inkişafı ilə bağlı mühüm işlər görülmüşdür. Belə ki, elmin nüfuzunun yüksəldilməsi, cəmiyyətin inkişafında elmin əhəmiyyətinin artırılması və elmi fəaliyyətin stimul-laşdırılması istiqamətində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında mühüm işlər heyata keçirilir. Alımlarımız Azərbaycan elmini müxtəlif beynəlxalq elmi konfranslarda temsil edib, onların məqələləri xarici ölkələrin reytingli və elmmetrik bazalarına daxil olan elmi jurnallarında dərc olunmuşdur.

Institut tədqiqatları əsasən Azərbaycan və dünya fəlsəfə tarixi və ictimai-siyasi fikir, müasir dünyanın sosial-mənvi inkişafı, sünə intellekt və idrak fəlsəfəsi, elmi, elmi-idrakin felsefə-sosiooloji məsələləri, sosial-psixiologyanın aktual problemləri, məntiq elminin təşkülü və inkişafı, fəlsəfənin yeni istiqamətləri, gender, multikulturalizmin fəlsəfi problemləri, informasiya cəmiyyətinin və vətəndaş etikasının formallaşması, davamlı inkişafın nəzəri-fəlsəfi problemləri və Azərbaycanda daxili siyasi prosesi ehate edir.

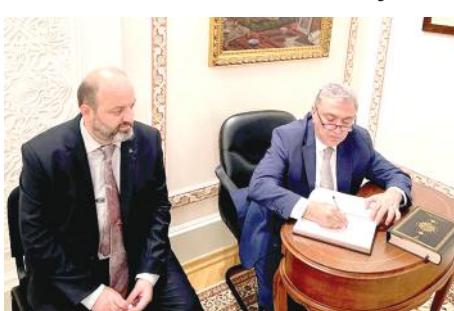
AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya Institutunun da elmin inkişaf fəaliyyəti dövründə 2022-2023-cü ilin yanım rübünlündə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci ilin "Şuşa İli" elan edilmişsi haqqında sərəncama müvafiq olaraq verilen tapşırıqlara əsasən 1 beynəlxalq konfrans, 2 respublika konfransı və bir deyirmi masa keçirilmişdir. Institut alımları tərəfindən 2022-ci ildə 2 elmi istiqamət, 4 problem, 15 mövzu üzrə 134 elmi tədqiqat işi, il üzrə elmi tədqiqat işlərinin neticəsi olaraq Institut əməkdaşları tərəfindən 27 monoqrafiya, kitab və toplu, o cümlədən 13 monoqrafiyadan ikisi kollektiv monoqrafiya, 7-si xaricdə nəşr olunmuş, 1-i impakt faktorlu jurnalda işq üzü görmüşdür.

Qeyd edək ki, "Web of Science" və "Scopus" bazalarında dərc olunmuş bu məqalələrə 282 istinad olunmuşdur. Institutun 43 əməkdaşının 21 xarici ölkədə oflays və onlayn keçirilen konfranslarda 79 məruzələri dinlenilmişdir.

Mahmud Kaşgarinin "Divani-lüğəti-türk" əsərinin faksimilesi Nizami muzeyinə hədiyyə edilib

Türkiyə Cümhuriyyətinin Bakıdakı mədəniyyət məsələləri üzrə attaşesi Muhittin Macid və Din xidmətləri attaşesi İhsan Açıq Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyini ziyarət ediblər.

Qonaqları muzeyin zəngin ekspozisiyası ilə tanış edən Ekspozisiya şöbəsinin elmi işçisi İnare Səfiyeva onlara Azərbaycan ədəbiyyatının müxtəlif inkişaf dövrlərində aid məlumatlar verib, maddi mədəniyyət nümunələrini, o

cümədənə elyazmaları, klassik əsərlərə toxunmuş süjetli xalçaları, müxtəlif dövrlərdə yazılmış əsərlərə çəkilmiş tablo və illüstrasiyaları diqqətə çatdırıb.

Vitrinlərdə mühafizə edilən şair və yazıçılarımızın müellifi olduğunu bədiə əsərlərin müxtəlif nəşr-lərini və onlar barensində olan tədqiqatları izləyən qonaqlar sonda öz təəssüratlarını muzeyin "Rəylər kitabı"nda böllüşüb'lər.

Qonağın rəy kitabında da qeyd etdiyi kimi "diqqət və qayğı ilə mühafizə edilən möhtəşəm əsərlərin sırasına" Mahmud Kaşgarinin "Divani-lüğəti-türk" əsərinin faksimilesi" də daxil edilib. Faksimile Türkiyə mədəniyyət və turizm nazirliyi nezdindəki Əlyazma əsərləri qurumu tərefindən hazırlanıb.

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İrədə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, İsmayıllı Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyin Şükürov

YENİ NƏŞRLƏR

"Qarabağın mənəviyyat və fəlsəfə tarixində səhifələr"

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun Etika şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Aytekin Zakirzadə Məmmədovunın "Qarabağın mənəviyyat və fəlsəfə tarixində səhifələr" kitabı çapdan çıxb.

Azərbaycan xalqı daha çox ermənilərin "böyük Ermenistan" ideyasını heyata keçirmək üçün ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları ilə qarşılaşır, ermənilərin xəyanət-lərinə və vəhşiliklərinə məruz qalıb.

1988-ci ildən başlayaraq ermənilərin Azərbaycanın tarixi torpaqlarına qarşı ərazi iddiaları və hərbi hücumları neticesində torpaqlarımızın iyirmi faizi işgal edilmişdi, bir milyondan artıq azərbaycanlı yurdlarından məhrum olmuş, məcburi köçküն həyatı yaşayırdılar.

27 sentyabr 2020-ci ildən başlayan və 44 gün davam edən Vətən müharibəsində Ali Baş Komandan, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şəhər orduımız Qarabağın erməni vandallarının işğalından qurtardı, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edildi. Qarabağ zəferinin qazanılmasında iştirak edən vətən övladları qəhrəmanlı salnaməsini yazdırılar.

Azərbaycan xalqı qəhrəman, döyüşən igidləri ilə yanaşı, yetirdiyi mədəniyyət xadimlərinə, düşüncə sahiblərinə görə de möşhurdur. Ölkəmizin elm və mədəniyyət xadimlərinin ərsələrinin araşdırılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bütün dövrlerde, xüsusilə, belə bir zamanda Qarabağın mənəviyyat, fəlsəfə və düşüncə tarixini səhifə-səhifə vərəqləmək vacibdir. Bu baxımdan "Qarabağın mənəviyyat və fəlsəfə tarixində səhifələr" kitabında Qarabağ ərazisində doğulub böyümüş, elm və mədəniyyət sahəsində töhfələr vermiş yaradıcı insanların fəaliyyətləri işçiləndirilir.

Kitabın elmi redaktoru fəlsəfə elmləri doktoru, professor İlham Məmmədzadə, rəyciləri fəlsəfə elmləri doktoru Dilarə Müslümzadə, tarix elmləri doktoru, professor Nərgiz Əliyeva, redaktoru Qabil Camalovdur.

"Noise technology and control systems"

Academik Telman Əliyevin həyatı və elmi fəaliyyətinin esas tarixlərini, əsərlərinin bibliografiyasını - kitab və məruzələrini, həmçinin alım haqqında yazılmış mənbələri əks etdirən kitab çap olunub.

"Noise technology and control systems" ("Kü texnologiyası və nəzarət sistemləri") adlı kitab informatica, tətbiqi riyaziyyat, texnika və başqa tətbiqi elmlər sahəsində çalışan alım və mütəxəssislər, ali məktəb tələbələri, o cümlədən geniş oxucu kütłəsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyd edək ki, İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə çapa tövsiyə olunan kitabın redaktoru texnika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Tahir Əlizadədir.

"Azərbaycan Respublikasının tarixi coğrafiyası (1991-2021-ci illər)"

AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə "Azərbaycan Respublikasının tarixi coğrafiyası (1991-2021-ci illər)" adlı kitab nəşr edilib.

Yeni nəşr institutun Azərbaycan Respublikasının tarixi şöbəsinin əməkdaşları tərefində hazırlanıb. Kitabın "Ön söz"ünün müellifi və elmi redaktoru tarix elmləri doktoru, professor Mais Əmrəhov, rəyciləri coğrafiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Məmməd Sadıqov, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Sahiba Budaqova və iqtisadi fəlsəfə doktoru, dosent Elmira Qocayevadır.

Kitabda Azərbaycan Respublikasının regionlarında həyata keçirilən davamlı sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasına əsaslanaraq qəbul edilmiş Dövlət programlarının icrası istiqamətində ölkəmizin sosial həyatında baş verən hadisələr, iqtisadi bölgələrin coğrafi mövqeyi, sərhədləri, torpaqlarının qısa təsnifatı, təbii sərvətlər, əhalisi və milli tərkib, yaşayış məskənləri (işğaldən əvvəlki və işğaldan sonra), maddi mədəniyyət abidələri, 44 gülük Vətən müharibəsindən sonra tarixi-coğrafi ərazilərdə baş verən inzibati-ərazi dəyişiklikləri faktlərlə göstərilib.

Təqdim olunan kitab Azərbaycan Respublikasının tarixi coğrafiyasının nəşrində ilk teşəbbüs olub, geniş oxucu auditoriyası üçün nəzərdə tutulub.

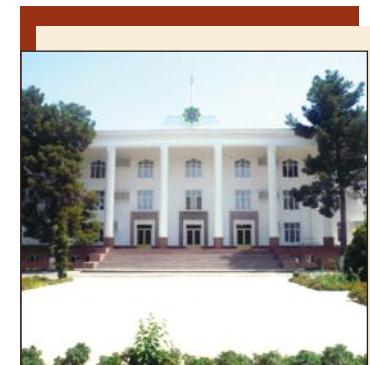
Müəlliflər kollektivi kitabın hazırlanması prosesində dəyərləri məsləhətlər verən A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun baş direktoru, professor K.Şükürova, institutun icraçı direktoru İ.Niftəliyev, Qəribi Azərbaycan tarixi şöbəsinin əməkdaşı Y.Behramova, Azərbaycan Respublikasının tarixi şöbəsinin baş laboranti T.Gözeləvəyə minnətdarlıqlarını bildirirler.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin üzvləri
AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli əzizi
HÜSEYN MƏMMƏDOVUN
vəfatından kədərləndiklərini bildirir və
dərin hüznələn başsağlığı verirlər.
Allah rəhmət eləsir!

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Qəzet "Elm" qəzetinin redaksiyasında yığılın və "CBS" nəşriyyatında çap olunur.

Tiraj: 2000

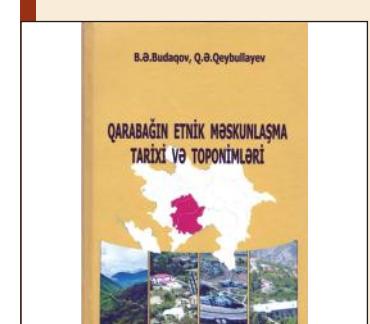
Этапы развития
и современные
процессы

стр. 10 ⇨

Восстановить
справедливость

стр. 11 ⇨

Новый труд
ученых-географов

стр. 11 ⇨

Для качества
научных изданий

стр. 12 ⇨

Ожидаемый успех

В годы президентства Гейдара Алиева в стране начала формироваться основа госполитики в области охраны окружающей среды

Нынешний год, проходящий под знаком Года Гейдара Алиева, чрезвычайно насыщен и удивительно плодотворен на всевозможные мероприятия, приуроченные к памяти нашего великого лидера. Завершилась первая половина года, а уже проведено несколько масштабных международных конференций, посвященных важнейшим сферам деятельности: нефть и стратегия, экология и здравоохранение, наука и образование.

И это неудивительно, ведь Гейдар Алиев, уникальный руководитель такой большой страны, в силу своей гениальности просто не мог не вникать во все тонкости государственной, экономической, общественно-политической жизни Азербайджана. Очередное свидетельство тому - завершившаяся вчера Международная конференция "Гейдар Алиев и природа Азербайджана", организованная сразу несколькими структурами - НАНА, Министерством науки и образования и министерским Институтом молекулярной биологии и биотехнологий (ИМББ).

Молекулярная биология - ведущее направление

Научное мероприятие по традиции вступительным словом открыл президент НАНА академик Иса Габибейли. Он отметил, что сегодня многие районы страны стали очаровательными уголками природы за счет увеличения зеленых насаждений. И все это - благодаря инициативе Гейдара Алиева, давшего старт массовому движению озеленения еще в годы советской власти, а затем продолжившего эту политику в годы независимости. "Важнейшие природоохранные документы, подписанные им, имели одну цель - оздоровить природу нашей страны, и поскольку эта работа велась последовательно, регулярно и систематически, именно это принесло ожидаемый успех", - заявил он.

Отметив, что направление молекулярной биологии в нашей стране стало зарождаться в 70-х годах прошлого века, глава НАНА сообщил, что по инициативе Гейдара Алиева в Азербайджане была впервые проведена тематическая международная конференция с участием зарубежных ученых, а молекулярная биология в короткие сроки стала ведущим научным нап-

равлением в республике. "Трудно переоценить роль общенационального лидера и в донесении до Азербайджана достижений мировой науки и восстановлении отечественных традиций земледелия", - резюмировал академик Габибейли.

Несмотря на то, что мероприятие было организовано научно-образовательными структурами, но сама тематика - природоохранная - предполагала участие в нем и представителей других сфер, профильных ведомств. Например, экологов и аграриев, ведь в этой сфере наш незабвенный лидер оставил яркий след своей неутомимой деятельностью. Об этом на конференции рассказала замминистра экологии и природных ресурсов Умайра Тагиева, особо отметившая, что первые программы по защите окружающей среды были приняты уже в первый период правления Гейдара Алиева. "В 1969-1982 годах было принято восемь очень важных законов и 32 постановления по вопросам экологии, охраны окружающей среды и рационального использования природных ресурсов. Именно в то время были созданы Баситчайский, Гаражинский, Аг-Гельский, Гирканский, Абшeronский, Зангезурский Исмаиллинский, Зувандский, Дашалтинский, Ордубадский, Губадлинский, Кичик Гызылагачский и Ширванский государственные природные заповедники", - отметила она.

Обосновано экономически и социально

По мнению экспертов, общенациональный лидер определил конкретную государственную политику и по защите флоры и фауны, памятников природы и редких животных и растений. И сегодня, руководствуясь его рекомендациями, продолжаются начатые полвека назад работы по защите и восстановлению природных богатств Азербайджана, реализуются новые проекты. Делается это с привлечением не только государственных, но и неправительственных и международных организаций. Так, с 2020 года проводится мониторинг с целью изучения экологической обстановки на освобожденных от оккупации территориях, за последние три года в естественные водоемы Карабаха и Восточного Зангезура были выпущены тысячи малых таких ценных пород рыб, как лещ и лосось.

Выступающие отмечали и отношение общенационального лидера к защите и рациональному использованию водных ресурсов. Так, по мнению замминистра сельского хозяйства Азербайджана доктора технических наук, профессора Эльчина Зейналова, важные инициативы Гейдара Алиева в сфере водоснабжения, строительства водохранилищ и гидроэлектростанций, очистке озер, создания современных объектов водоснабжения, прокладки новых трубопроводов положительно сказались на обеспечении сельского хозяйства водой. А охрана Лесного фонда, строительство новых лесных полос, увеличение парков и садов были частью природоохранной политики нашего лидера. "Только в 1969-1982 годах по инициативе Гейдара Алиева в стране была посажена 51 тысяча гектаров леса. Этот процесс был продолжен и в период независимости, по всей стране были высажены миллионы деревьев и проведены мероприятия по озеленению. Эта политика представляла собой комплексную деятельность, направленную на восстановление экологического баланса и защиту окружающей среды", - иллюстрирует эксперт свой рассказ цифрами. - Отношение великого лидера к природе было экономически и социально обоснованным, а мелиоративные мероприятия привели к формированию новых сельскохозяйственных угодий, обеспечению ферм водой и улучшению структуры почвы. В результате этой политики была создана основа для превращения сельского хозяйства в ведущую отрасль ненефтяного сектора, и сегодня аграрный сектор страны развивается за счет таких важных ресурсов, как земля и вода".

В основе - международные конвенции

Единодушны были эксперты и в том, что основы экологической и биологической безопасности, заложенные Гейдаром Алиевым, успешно продолжает его достойный преемник - глава государства Ильхам Алиев, подписавший государственные программы по развитию молекулярной биологии, одним из важных пунктов которых является подготовка бакалавров.

(продолжение на стр. 10)

Этапа развития и современные процессы

Президент НАНА принял участие в Днях науки Туркменистана

По приглашению президента Академии наук Туркменистана Аллахверди Аширова для участия в мероприятиях, посвященных Дню науки, Ашгабад посетил президент НАНА академик Иса Габибейли.

На международной конференции "Наука, техника и инновационные технологии на современном этапе развития", которая состоялась в рамках торжеств, руководитель главного научного ведомства Азербайджана выступил с научным докладом "Этапы развития и современные процессы азербайджано-туркменских отношений", в котором на основе аргументов и достоверных фактов рассказал о продвижении Президентом Азербайджанской Республики Ильхамом Алиевым азербайджано-туркменских отношений, заложенных великим лидером Гейдаром Алиевым, на новый этап развития.

В своем выступлении академик Габибейли отметил также, что принятые решения о вводе в эксплуатацию нефтегазового месторождения "Достлук" на Каспии стали символом межгосударственных отношений.

Кроме того, участники международной научной конференции были проинформированы о деятельности по развитию азербайджано-туркменских научных связей, межакадемического взаимодействия, исследованиях и изучении азербайджанскими литературоведами жизни и творчества великого классика и мыслителя, основоположника туркменской литературы

Махтыгулу Фараги, обнаружению его редких рукописей.

Находясь в Ашгабаде, президент НАНА дал интервью двум местным медиа-структурам - газете "Нейтральный Туркменистан" и Туркменскому государственному телевидению.

Среди докладов ученых из 24 стран, заслушанных и обсужденных на панельных заседаниях конференции, были выступления президента Академии наук Таджикистана академика Фархада Рахими, вице-президента Российской академии наук, руководителя Уральского научного отделения академика Виктора Руденко, президента Вьетнамской академии наук и технологий Чан Ван Миня.

В международной научной конференции также приняли участие ученый секретарь АН Республики Беларусь доктор технических наук Василий Чурский, ученый секретарь Академии наук Узбекистана профессор Гейрат Бахадиров, президент японской компании STS Technologies профессор Нидеоми Коинума, проректор Южнокорейского университета иностранных языков и культур Хан-Ханк профессор Бонгчул Ким, президент Турецкой ассоциации хореологов профессор Ведат Айтекин, генеральный директор Института рукописей НАНА академик Теймур Керимли, проректор Ханойского университета науки и технологий профессор Хён Данг Чин и др.

Участники Дни науки Туркменистана посетили Центр туркменской культуры и Музей ковра, где ознакомились с научно-технической выставкой, организованной в Инженерно-технологическом университете АН Туркменистана.

В рамках визита академик Габибейли встретился с коллективом академического Института языка, литературы и рукописей и рассказал об отношениях между гуманитарными исследовательскими учреждениями НАНА и Туркменистана, а также о предстоящих задачах.

Президент НАНА отметил заслуги азербайджанских ученых в исследованиях азербайджано-туркменских литературных связей и передал в дар туркменским коллегам книги, изданные в возглавляемом им Институте литературы имени Низами Гянджеви. На встрече также обсуждались совместные мероприятия, которые будут организованы в связи с 300-летием со дня рождения Махтыгулу Фараги, которое будет отмечаться в 2024 году.

Азербайджанская делегация подарила своим туркменским коллегам ковер с официальной гравировкой Хары бульбюль - символа освобождения Карабаха от оккупации.

Ожидаемый успех

В годы президентства Гейдара Алиева в стране начала формироваться основа госполитики в области охраны окружающей среды

(начало на стр. 9)

проекты по восстановлению в стране редких и исчезающих видов".

Азербайджан, да и в целом весь Кавказ - один из богатейших регионов биоразнообразия в мире, один из центров первичного воспроизведения ряда элементов флоры и фауны, первичной и вторичной акклиматизации некоторых сельскохозяйственных растений и животных. Регион всегда выделялся своей необыкновенной природой, своеобразным ландшафтным покровом, уникальным климатом, богатством разнообразия флоры и фауны, ценными селекционными образцами культурных растений, подземными и поверхностными богатствами, плодородными почвами, целебными водами. Это все - наше национальное достояние, играющее чрезвычайно важную роль в потенциале развития всего Южно-Кавказского региона.

Послание от грузинского коллеги

Академик Роин Метревели направил академику Исе Габибейли благодарственное письмо

Новоизбранный президент Национальной академии наук Грузии академик Роин Метревели направил президенту Национальной академии наук Азербайджана академику Исе Габибейли благодарственное письмо. В письме говорится:

"Глубокоуважаемый Иса Акпер оглы, Национальная академия наук Грузии выражает Вам искреннюю благодарность за поддержку моей кандидатуры на должность президента НАН Грузии.

Решением № 7 от 7 июня 2023 года общего собрания НАН Грузии я был избран

на должность президента Национальной академии наук Грузии.

Надеемся на дальнейшее плодотворное взаимовыгодное сотрудничество с НАНА во благо научного и экономического развития наших стран и во имя достижения новых свершений в разных областях науки.

С искренним уважением академик Роин Метревели президент НАН Грузии".

Отметим, что академик Роин Метревели был одним из почетных зарубежных гостей, принявших участие в Специальном заседании Общего собрания НАНА, посвященном 100-летию общенационального лидера Гейдара Алиева, которое состоялось 1 мая нынешнего года.

Для интеграции с тюркским миром

В последние годы наблюдается тесное сотрудничество с тюркоязычными странами во всех сферах

16 июня в Институте литературы имени Низами Гянджеви НАНА состоялась встреча с делегацией Кокандского государственного педагогического института имени Мукими (Узбекистан).

В своем выступлении на мероприятии президент НАНА академик Иса Габибейли сообщил, что дружеские и братские связи между нашими народами уходят корнями вглубь тысячелетий, а в последние годы благодаря дружеским отношениям между президентами Азербайджана и Узбекистана Ильхамом Алиевым и Шавкатом Мирзиёевым достигли своего наивысшего расцвета. Академик отметил, что сегодня Узбекистан делает большие шаги по интеграции с тюркским миром, наблюдается тесное сотрудничество с тюркоязычными странами во всех сферах.

Напомнив о том, что между Национальной академией наук Азербайджана и Академией наук Республики Узбекистан был подписан Меморандум о взаимопонимании по научному сотрудничеству, академик Иса Габибейли добавил, что сегодня научные учреждения

НАНА сотрудничают со многими соответствующими организациями Узбекистана.

Сказав, что широкие связи установлены и между руководимым им Институтом литературы и научными образовательными учреждениями Узбекистана, президент НАНА сообщил, что с 2014 года в Институте литературы ежегодно проводятся конференции, посвященные великому узбекскому поэту Алишеру Навои, также сотрудники института периодически принимают участие в соответствующих конференциях в Узбекистане. Академик подчеркнул, что по инициа-

тиве ректора Ташкентского государственного университета узбекского языка и литературы имени Алишера Навои профессора Шухрата Сирожиддина впервые в этом году конференция "Алишер Навои и XXI век" началась в Баку, продолжилась в Президиуме НАНА и завершилась в Узбекистане.

Академик Иса Габибейли продолжил: "В прошлые годы в Институте литературы велись исследования и прошли конференции, посвященные Мухаммаду Бабиру, Максуду Шейхзаде и Гафуру Гуляму. Один из выпускников журнала "Сравнительное литературоведение" был

целиком посвящен Узбекистану. В Институте литературы функционирует Центр Алишера Навои, а в Ташкентском государственном университете узбекского языка и литературы - Центр имени Мухаммеда Физули".

Сказав, что в Институте литературы продолжаются исследования и ведется работа над диссертациями, посвященными узбекской литературе, руководитель НАНА еще раз сердечно поприветствовал гостей.

В свою очередь, ректор Кокандского государственного педагогического института имени Мукими (КГПИ) профессор Дильноза Ходжаева поблагодарила руководство Академии наук за проявленное гостеприимство. Она рассказала об исторически сложившихся дружеских, братских отношениях между нашими странами, а также выразила заинтересованность в реализации совместных проектов и проведении исследований.

В ходе встречи также выступили заведующая отделом азербайджано-туркмено-узбекских литературных связей Института литературы доктор филологических наук Алмаз Ульви Биннатова, доктор

филологических наук Яшар Гасымбейли, проректор Кокандского государственного педагогического института по международному сотрудничеству Нигора Кадирова, профессор Нигора Эркабоева и Дильноза Жамолиддина, которые подчеркнули значимость встречи и рассказали о перспективах дальнейшего сотрудничества.

Затем академику Исе Габибейли и доктору филологических наук Алмаз Ульви Биннатовой были вручены дипломы Почетного профессора Кокандского государственного педагогического института имени Мукими. Дипломы ученым вручила ректор института профессор Дильноза Ходжаева.

Во встрече также приняли участие проректор КГПИ по учебной работе Наргиза Бабаева, заведующий отделом контроля за качеством образования Айбек Бозоров, заведующая отделом координации совместных образовательных программ Шахноза Гаршиева и заведующий отделом планирования и финансовых Надир Халиков.

В заключение мероприятия состоялся обмен подарками и были сделаны памятные фотографии.

Анадолу - Иреванское ханство - Баку

Западный Азербайджан дал миру талантливых людей во многих сферах человеческой деятельности

Академик Международной академии наук, член Международного общества сомнологов, академик Российской академии естествознания и Международной академии полярной медицины и экстремальной экологии человека (Новосибирск) доктор медицинских наук, профессор Али Аллахвердиев работает в Институте физиологии имени академика А.Гараева Министерства науки и образования с 1975 года. Ученый заведует институтской лабораторией клинической нейрофизиологии с 1985 года.

Приоритетами научной деятельности структурного подразделения являются психофизиологические исследования мозговой деятельности в норме и при психоневротических расстройствах на разных этапах онтогенеза, исследование особенностей функционального состояния неспецифических систем головного мозга на разных этапах развития и старения, возрастные и возрастно-половые аспекты влияния геомагнитной обстановки различной степени возмущенности на функции головного мозга человека. Об этом и многом другом А.Аллахвердиев рассказал в интервью корреспонденту нашей газеты.

ком сейчас состояния его могила - неизвестно.

- **Расскажите, пожалуйста, о вашей семье более подробно.**

- Мой отец Рагим Аллахвердиев родился под Иреваном, в селе Артыз. Окончил сельхозинститут в Гяндже, защитил кандидатскую и докторскую диссертации, был агрономом и главным редактором газеты "Советская Эрменистан" на азербайджанском языке, в Армении занимал высокие должности - замминистра образования, заместитель заведующего отделом в ЦК Компартии, был депутатом Верховного Совета республики. Владел несколькими языками - азербайджанский, русский, армянский, фарси.

В Армении в 1941 и 1944 годах родились мои старшие братья, тоже учёные, доктора наук, профессора. В 1948 году отца пригласили к себе Мирджафар Багиров и по поручению Сталина возложил на него обязанности по организации добровольного переселения этнических азербайджанцев в Азербайджанскую ССР. Так мы оказались в Баку, где в 1949 году родился я.

- **Али муаллим, а вы не помните, что вам рассказывал отец про те события? Как проходило переселение и для чего оно вообще затевалось?**

- В те времена, когда у власти были Сталин и Багиров, таких вопросов не задавали. Партия сказала "надо" - значит, никто ничего не обсуждает. Из рассказов отца помню только, что переселенцы не хотели селиться в низменных районах.

- **В Баку ваш отец также занимал высокие должности?**

- Да, когда он умер, мне было 25 лет, я был вполне взрослый человек, поэтому помню все очень хорошо. В Азербайджан он приехал тоже на должность замзаводчика ЦК, позднее занимал и другие позиции - замминистра сельского хозяйства, директор Института многолетних насаждений (филиал Всесоюзного института многолетних насаждений), в его подчинении были дендрапий в Мардакане, филиалы в Губе, Лянкяране, Гяндже. После переезда в Баку отец всерьез занялся выведением новых сортов винограда - теперь они растут в предгорьях Шамахи, Гусара, Губы. Он был первым доктором наук, профессором по специальности "виноградарство".

- **Медицинский институт вы уже окончили в Баку?**

- Да, моя alma-mater - АМИ, я выпускник педиатрического факультета. По окончании - аспирантура в Институте физиологии, но защищалася я в Иреване: в Баку на тот момент не было Совета по защите диссертаций на соискание ученой степени кандидата/доктора медицинских наук, надо было ехать либо в Грузию, либо в Армению, либо в Москву. В столице СССР в 1989 году я успешно защитил докторскую диссертацию.

- Для начала обозначьте, пожалуйста, сферу ваших научных интересов и важнейшие научные результаты, полученные вами за последние несколько лет.

- Сфера моих исследований - мозговая деятельность в процессе развития и старения, влияние на эти процессы внутренних и внешних факторов, современные методы компьютерного анализа биоэлектрической активности головного мозга.

- Объект ваших исследований - пациенты больниц?

- Не только. Все зависит от конкретно поставленной задачи. Это и больные, и здоровые люди.

- Ваши главные научные достижения.

- К моим основным научным достижениям относятся разработка комплексного подхода к исследованию особенностей формирования функций мозга детей в норме и при неврозах в континууме бодрствование-сон, определение возрастно-половых особенностей интеграции отношений мозговых функций и вегетативной сферы на различных стадиях развития при различных функциональных состояниях суточного цикла у здоровых детей и детей, страдающих различными невротическими синдромами, введение в практику новых методов диагностики и терапии невротических расстройств, раскрытие нейрофизиологических механизмов влияния магнитных колебаний различной силы на функциональное состояние мозга человека, на деятельность вегетативной сферы с целью разработки профилактических мероприятий для лиц группы риска в дни магнитных бурь.

- Сколько у вас опубликованных научных работ?

- В общей сложности - около трехсот, а в авторитетных зарубежных научных изданиях - около двухсот. Кроме того, я воспитал 16 кандидатов и двух докторов наук.

- Вы - потомственный врач?

- Нет. Мой отец был и ученым-биологом, и чиновником высокого ранга. Мы - выходцы из Западного Азербайджана, наш род проживал в Иреванском ханстве с XIV-XV вв. - працеды переселились из средней части Турции, из Анадолу. Более десяти поколений там жило, а в родовом селении осталась могила моего деда, прожившего 130 лет. Ездили в Армению ежегодно, буквально до последних событий 1988 года. В ка-

все это время я параллельно работал в клиниках Баку - в детской неврологической больнице и Республиканской клинической больнице: докторскую диссертацию писал на базе этих лечебных учреждений.

- Западный Азербайджан дал миру талантливых людей во многих сферах человеческой деятельности. Свидетельством тому - ваша семья. Вы сказали, что и ваши братья - тоже люди науки?

- Да, это так. Один из моих братьев - Керим Аллахвердиев - доктор физико-математических наук, профессор, первый и пока единственный в нашей стране ученый, серьезно занимающийся применением лидара с лазерными излучателями для исследования атмосферы, член Европейской академии наук, лауреат Государственной премии Азербайджана, заведующий отделом НИИ транспорта и аэрокосмических проблем Национальной академии авиации. Если сравнить ученых Азербайджана по частоте цитирования научных работ, то вряд ли кто-то больше цитируют, чем Керима. Его приглашали во многие авторитетные научно-образовательные центры мира. Он - выдающаяся личность.

Другой брат, к сожалению, скончавшийся несколько месяцев назад, Сурхай Аллахвердиев - был доктором биологических наук, также специалистом международного класса, профессором биологии Московского педагогического университета, участвовал в научных программах НАТО, вел научные исследования в турецких вузах - Университете Анкары и Бартинском госуниверситете.

- В Институте физиологии вы работаете с середины 70-х годов прошлого века. Встречались ли вы с академиком Зарифой Алиевой - ведь именно в то время выдающейся официальном проводила свои исследования в вашем институте.

- Я видел ее только один раз, в кабинете директора института академика Гусейна Гасанова. Зарифа ханым тогда знакомилась с молодыми учеными, просила их рассказать о своих исследованиях, подолгу внимательно слушала каждого, с кем общалась. Я рассказал о своих исследованиях в области нейрофизиологии, и, несмотря на то, что планируемая мною в дальнейшем работа касалась высшей нервной деятельности подрастающего поколения, она дала мне ценные рекомендации по вопросам функциональной деятельности мозга в норме и при патологии. Выдающиеся исследовательские способности позволяли ученному рассматривать зрительную систему в комплексе с ведущими мозговыми системами, а такой мультидисциплинарный подход позволял раскрывать скрытые механизмы болезни и рекомендовать новые методы терапии.

Я запомнил ее как человека, олицетворяющего доброту и простоту, скромность и мудрость. Она навсегда останется в нашей памяти как обаятельная, интеллигентная, талантливая и выдающаяся личность, замечательный врач и учений, ведь вся ее жизнь была посвящена служению людям. Завоевав глубокое уважение и любовь народа благодаря высокой гражданской позиции, отзывчивости, заботе и вниманию к людям, она сама была, прежде всего, большой и яркой личностью. Именно в этой созидающей силе и неиссякаемой одухотворенности заключался секрет ее влияния на людей, именно с этим связаны любовь и почитание абсолютного всех, кому посчастливилось знать ее лично.

Галия АЛИЕВА

Восстановить справедливость

Ученые готовят "Энциклопедию Западного Азербайджана"

На заседании Президиума НАНА был принят ряд важных решений относительно исследований, проводимых в Академии наук по Западному Азербайджану.

По словам президента НАНА академика Исы Габиббейли, одним из главных направлений государственной политики в настоящее время является восстановление прав азербайджанцев, массово депортированных с территории Армении по причине их этнической принадлежности.

Кроме того, наша страна ставит задачу на международном уровне путем достижения социального и культурного единства изучить и всесторонне популяризировать богатое историко-культурное наследие, созданное азербайджанским народом на территории Армении, а также принять меры по предотвращению его уничтожения, обеспечить права азербайджанцев на возвращение на земли своих предков, достичь мирного сосуществования.

"В соответствии с реализуемой государственной политикой решением Президиума НАНА от 16 января 2023 года создан Координационный совет по исследованиям Западного Азербайджана, - заявил руководитель главного научного ведомства страны, - основной целью которого стало развитие взаимоотношений с Общиной Западного Азербайджана, осуществление соответствующих мер по систематической координации проводимых в республике и НАНА исследований, связанных с Западным Азербайджаном. Для усиления деятельности структуры Президиум НАНА принял решение о включении в него новых членов".

Отметим, что исследования по Западному Азербайджану включают в себя гуманитарные и социальные науки - историографию и археологию, культурологию и языкознание, фольклор и социологию, социальную антропологию и философию. На февральском заседании Президиума НАНА было принято решение о подготовке "Энциклопедии Западного Азербайджана". На последнем - была создана соответствующая рабочая группа.

Новый труд ученых-географов

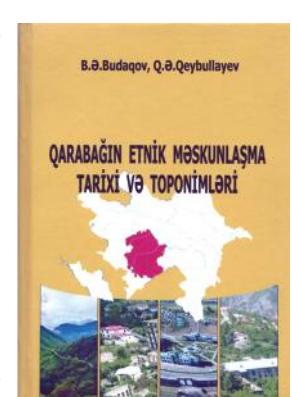
Издана книга "История этнического расселения и топонимы Карабаха"

Вышло в свет новое издание Института географии имени академика Г.Алиева МНО "История этнического расселения и топонимы Карабаха".

Главный редактор книги - гендиректор института доктор географических наук Закир Эминов.

Монография состоит из двух частей. В первой части - "Об этнической и политической истории Верхнего Карабаха" - повествуется о тюркских племенах, расселившихся в Верхнем Карабахе до нашей эры и позднее, приводятся факты, свидетельствующие о том, что Карабах является составной частью Кавказской Албании, приводятся слова тюркского происхождения в древнеармянском языке.

Во второй части приводится толковый словарь топонимов Карабаха.

Для качества научных изданий

В НАНА состоялся семинар "Этические нормы в научных публикациях"

При организации издательства "Элм" ("Наука") Национальной академии наук Азербайджана состоялся семинар "Этические нормы в научных публикациях". Мероприятие прошло в Центральной научной библиотеке НАНА.

Семинар вступительным словом открыл генеральный директор библиотеки профессор Мамед Алиев. Он отметил актуальность темы и подчеркнул необходимость соблюдения этических норм во всех сферах деятельности, в том числе, и в области академического издательства.

Затем с докладом выступил директор издательства "Элм", председатель Азербайджанского регионального отделения Европейской ассоциации научных редакторов (EASE - The European Association of Science Editors) доктор философии по филологии Сабухи Гахраманов. Он сообщил, что одна из основных тем конференции "Качественное научное издание", организованной в

рамках XVII Генеральной ассамблеи EASE, которая проходила 1-3 июня этого года в Стамбуле (Турция), была посвящена именно этике научных публикаций.

Говоря о нарушении этических норм в научных публикациях, Сабухи Гахраманов отметил, что авторы нарушают этические

нормы умышленно и неумышленно. При недостаточном опыте ведения исследований, халатном отношении, отсутствии конкретных методов исследования, ведении статистических анализов не на должном уровне, некорректных цитированиях и т.д. этические нормы нарушаются неумышленно: "Однако

есть и такие случаи, когда авторы нарушают этические нормы намеренно. Например, при публикации результатов исследований, не соответствующих действительности, повторном издании своих статей, фальсификации статистических данных, манипуляциях, плагиате, присвоении чужих исследований и материалов, указывании среди авторов имен тех людей, которые не имеют к исследованию никакого отношения, и т.д."

Докладчик рассказал об этических подходах к указанию авторов и соавторов, размещению ссылок и сносок, приведению цитат, выражению благодарностей и получению разрешений, а также об обязательствах, которые возлагаются на авторов, редакторов, рецензентов и издателей в области соблюдения этических норм. Помимо этого, Сабухи Гахраманов представил на слайдах стандарты и рекомендации EASE, Комитета по публикационной этике (COPE - Committee on Publication Ethics) и других международных организаций в данной сфере. Затем прошли дискуссии и были озвучены ответы на вопросы.

Second annual international English-language training conference concludes in Baku

Representatives of the U.S. Embassy, Ministry of Science and Education of the Republic of Azerbaijan, ADA University, and North Carolina State University inaugurated a two-day workshop and conference for more than 500 Azerbaijani secondary school English teachers.

The conference, titled Strategies and Innovation in English-Language Teaching is a culmination of the third iteration of the 14-week, online Masters-level English Language Training Certificate Program for Azerbaijani teachers of English administered by North Carolina State University and funded by the U.S. Department of State. The event brought together teachers from several regions of Azerbaijan and was an opportunity for participants to learn about pedagogical best practices while fostering techniques to build a professional network of peer educators. They also discussed topics such as communicative instructional methods, using technology in the classroom, and curriculum development.

Approximately 200 Azerbaijani teachers of English completed the initial years of the program from 2020 to 2022, and another 100 finished this year's program. Several other English teachers from secondary schools across Azerbaijan, many of them beneficiaries of other U.S. Embassy English language programming, also participated in the event. U.S. Embassy expressed their delight for the opportunity to support English language programming in Azerbaijan, contributing to the U.S.-Azerbaijan bilateral relationship and people to people ties, and underlined the motivation towards these professional development opportunities amongst the nation's teaching corps.

In his opening remarks, Cultural Affairs Officer Salman Haji applauded the graduates

of the program and commended the efforts of participants to enhance the English language instruction in Azerbaijani schools: "I am delighted that so many of the 100 teacher-students who completed the North Carolina State course are here today. Knowledge of the English language is an essential skill, and your role is vital for advancing the future generation of Azerbaijan onto the global stage. Completing a Masters-level course from an American university is also a tremendous achievement and you should be proud of your great work."

Director of the Institute of Education Rüfat Azizov added: "We have approximately 10,000 English language teachers in Azerbaijan's general education system. Presently, the Institute of Education is engaged in the updating of English language textbooks, incorporating invaluable international expertise. Ensuring that our teachers possess the necessary skills to effectively deliver the new content is also of absolute necessity. That is why, the work accomplished over the past three years in terms of these teacher trainings you have organized, bears significant importance. We deeply value the

collaborative efforts aimed at enhancing the professional competencies of our English language teachers."

Vice Rector of Academic Affairs of ADA University Vafa Kazdal also noted: "As an institution that always supports educational development in the country, we are delighted to host the Second English Language Training conference at ADA University. The enhanced language knowledge, methodology and research skills teachers have acquired through this training will have a tremendous impact on thousands of students in their classrooms".

Michael Bustle, the associate vice provost of global education and engagement at NC State applauded the efforts of all the participants: "Thank you to all the Azerbaijani teachers for your passion, your creativity, and your tireless energy in teaching the next generation in Azerbaijan. When young people learn to speak English and speak it well, it opens up the world to them. We at NC State are grateful for the opportunity to help contribute to the hard work you all put in to making your society and our world a better place."

The U.S. Embassy in Azerbaijan and North Carolina State University, with the support of the Ministry of Science and Education of the Republic of Azerbaijan, intends to continue this successful project for its fourth iteration from 2023 to 2024. This partnership has resulted in significant advancements to the teaching of the English language across Azerbaijan and supporting Azerbaijan's goal of increasing English-language fluency throughout the education sector. Several graduates of this and other English-language programs of the U.S. Embassy have successfully participated in international conferences, exchange programs, and achieved other noteworthy milestones.

Turkiye's 1st aircraft factory set for multimillion-dollar revival

Turkiye's first aircraft factory, TOMTAS Aviation and Technology, will be revived in the country's central Anatolian province Kayseri with an investment of some 205 million liras (\$8.6 million) to produce aircraft and helicopter parts.

According to information obtained by Anadolu Agency, TOMTAS's revived factory is set to make a major contribution to the country's aviation sector. Main assembly parts such as the fuselage, wings, doors, control surfaces, landing gear, propellers, helicopter rotors and engine parts will be produced at TOMTAS Aerospace, which was established by defense firm ASFAT, Erciyes Technopark, Turkish Aerospace Industries (TAI), and the TOMTAS Investment Partnership.

The new facility will have an annual production capacity of 420,000 kilograms (about 926,000 pounds). For the facility, machinery, and equipment worth \$10.2 million will be imported. When the factory goes live, 50 people are expected to be employed. The history of TOMTAS Aviation and Technology dates back to the 1920s.

After the establishment of the Turkish Aircraft Society in 1925, action was taken to establish an aircraft factory. In light of the needs in terms of capital and technical personnel, a partnership was established with the German company Junkers. The official opening of Tayyare (Plane) and Motor (Engine) Turk AS (TOMTAS) was held in 1926.

Some of the equipment and personnel of the factory were brought in from Germany. The factory did assembly and production of some parts of aircraft patented by Junkers. The partnership was cut short in 1928 due to the wage difference between the German and Turkish workers and the German company's failure to fulfill its obligations under the agreement.

The shares of Junkers were transferred to the Turkish Aircraft Society. TOMTAS was reopened in 1931 under the name the Kayseri Aircraft Factory. This factory, after going through various changes, has turned into today's Kayseri Air Supply and Maintenance Center Command.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Паشاева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул. Истиглалийят, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "CBS".
Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000